РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., второк 26-го вересня 1916. Ч. 116. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, September 26, 1916. No. 116.

ЗАВЗЯТІ БОЇ НА ПІВНІЧ ВІД ЗБОРОВА.

Велика битва між Дунаєм а Чорним морем триває дальше.

Союзні війска випирають Румунів зі Семигорода. -- 529 полонених.

НОВИЙ НАПАД ЦЕПЕЛІНІВ НА ЛОНДОН: 30 УБИТИХ І 110 РАНЕНИХ.

ВІЙНА З РОСІЄЮ:

В БИТВІ НА ВОЛИНИ ПОЛОНЕНО 760 МОСКАЛІВ.

БЕРЛІН, 22. вересня. — **Велика битва на Волини, яка тривала без перестанку майже цілий тиждень, зближає ся до кінця. Російські війска, які переводили протинапади, аби відзискати утрачені становища, потерпіли тяжкі втрати. Війска Марвіца є заняті очищуванєм з неприятеля занятих становищ.**

У східній Галичині проявляє чинність лише артилєрія.

Урядовий звіт німецького ґенерального штабу звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: На захід від Луцка, на лінії Затурці-Пустомити, протинаступ російських війск ударемнено. Москалі мають ще у своїх руках кілька наших окопів коло Коритниці. **В отсих боях Москалі втратили 760 в полонених і кілька машинових крісів.**

„На боєвім фронті між Серетом і Стрипою (на північ від Зборова) відбуваєть ся сильна перестрілка артилєрії.

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: Над Нараївкою прийшло до дуже живої перестрілки. В деяких місцях відбули ся поменьші льокальні бої.

ПРОТИНАСТУП МОСКАЛІВ НА ВОЛИНИ.

БЕРЛІН, 23. вересня. — Головний німецький штаб доносить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Коло Коритниці, на полудневий захід від Луцка (на Волини), російські війска перевели кілька сильних протинаступів, але без успіху.

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: В Галичині і в Карпатах положенє не змінило ся.

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 22. вересня. — Урядовий рапорт доносить:

„Положенє не змінило ся".

ҐАЗОВІ НАПАДИ КОЛО ОЗЕРА НАРОЧ.

ПЕТРОГРАД, 23. вересня. — Урядовий звіт російського штабу доносить:

„На полудневий захід від озера Нароч німецькі війска перевели вчера кілька нападів при помочи ґазів. Після кождої, на наші становища пущеної хмари ґазу німецька піхота робила напад. Однак огонь наших гармат, машинових крісів і карабінів за кождим разом змушував Німців до відвороту. Також в околиці сіл Дарева і Лабузів, на полудневий схід від Барановичі, неприятель пробував нападати, уживаючи притім ґазів".

700 МОСКАЛІВ ПОЛОНЕНО В БИТВІ НА ПІВНІЧ ВІД ЗБОРОВА.

БЕРЛІН, 24. вересня. — **Нова велика битва розвиваєть ся на північ від Зборова, між Серетом а Стрипою. Союзні війска відбили на сім фронті з добрим успіхом пять сильних нападів російських війск.**

В Карпатах союзні війска відзискали часть становищ, які були утратили в попередних битвах.

Урядовий звіт німецького головного штабу звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Російські війска перевели вчера пять сильних нападів в ріжних місцях на боевім фронті між Серетом і Стрипою, на північ від Зборова. Коло **Манаева союзні війска перевели протинаступ, беручи в полон поверх 700 Москалів і здобуваючи 7 машинових крісів. Дальше на полудне всі напади російських війск відбито з дуже тяжкими втратами для неприятеля.**

„АРМІЯ АРХ. КАРЛА: В Карпатах союзні війска відзискали свої становища на східній збочи Цімброслави. На північний схід від Кірлібаби ведеть ся завзята битва".

РОСІЙСЬКИЙ РАПОРТ.

ПЕТРОГРАД, 24. вересня. — Російський рапорт доносить:

„На боєвім фронті від Припети аж до румунської ґраниці прийшло в ріжних місцях до дуже тяжких боїв. **Вчера перевели Австрійці сильний протинаступ над горішним Серетом, в околиці Манаева і Гарбузова. Наші війска відбили всі напади неприятеля і взяли 1.500 Австрійців в полон".**

ВІЙНА З РУМУНІЄЮ:

АВСТРІЙЦІ ЗДОБУЛИ ПРОСМИК ВУЛЬКАН І ПОЛОНИЛИ ПОВЕРХ 500 РУМУНІВ.

БЕРЛІН, 23. вересня. — **По занятю важного просмика Вулькана, який веде з Угорщини до Румунії, союзні війска продовжують свій протинаступ в околиці Германштаду в напрямі просмика Червоної вежі. Румуни робили великі зусиля, щоби здержати дальший наступ союзних війск, але безуспішно. Румунські війска уступають з великими втратами назад.**

Німецький ґенеральний штаб доносить:

„По обох сторонах Германштаду (в Семигороді) румунські війска в силі двох дивізій перевели протинаступ. Наші війска ударемнили напад, заки їм удало ся зближити до наших перших окопів. В часі битви, яка декуди відбувала ся з дуже великою завзятостию, наші війска полонили 529 Румунів.

„Просмик Вулькан в цілости находить ся в наших руках. Зусиля Румунів, щоби його відзискати, оказали ся безуспішні".

УСПІХИ БОЛГАРІВ В МАКЕДОНІЇ.

СОФІЯ, 23. вересня. — Болгарський ґенеральний штаб подає отсі вісти:

„В околиці озера Дойран, на полудне від села Попля наші війска здобули приступом пасмо гір. Неприятель був приневолений скоро уступати, полишаючи на побоєвищи богато убитих і ранених.

„Коло Фльоріни панує спокій.

„В долині ріки Вардару і Струми відбуваєть ся перестрілка артилєрії".

БИТВА МІЖ ДУНАЄМ І ЧОРНИМ МОРЕМ.

БЕРЛІН, 23. вересня. — **Союзні війска віднесли вчера нові успіхи в Добруджі на боєвім фронті на полудне від Констанци.**

Рівночасно німецькі літаки перевели успішне бомбардованє румунської наддунайської кріпости Чернаводи.

Урядовий рапорт німецького головного штабу звучить:

„На боєвім фронті Касіочі-Енігеа-Каракой (20 кільометрів на полудне від лінії Чернавода-Констанца) відбуваєть ся битва без перестанку дальше. Неприятель в силі 20 батальонів піхоти, 3 батерій артилєрії і 9 ескадронів кінноти перевів напад на наші становища. Наші війска зробили протинапад і приневолили неприятеля до відвороту. Болгарська кіннота переслідувала до пізного вечера утікаючих Румунів.

„Німецькі літаки острілювали з добрим успіхом військові табори Румунів в Чернаводі і в околиці Івренеца та Кочірельні".

РУМУНСЬКИЙ РАПОРТ ПРО БИТВУ В ДОБРУДЖІ.

БУКАРЕШТ, 24. вересня. — Урядовий рапорт румунського штабу доносить:

„Неприятель здержав свій відворот і ставить знова завзятий опір".

ВІЙНА У ФРАНЦІЇ:

БИТВА НАД СОМОЮ ВІДНОВЛЯЄТЬ СЯ.

БЕРЛІН, 24. вересня. — **Підчас коли над рікою Анкрою відбуваєть ся лише перестрілка артилєрії, по обох сторонах ріки Соми ведеть ся завзятий бій з великою силою.**

Всі поновні напади Французів німецькі війска відбивають успішно.

Урядовий звіт доносить:

„АРМІЯ КН. РУПРЕХТА: Над рікою Сомою французькі війска переводять без перестанку щораз то нові напади. Наші війска ударемнили напади неприятеля на наші становища коло Курселет і Ранкур, спричинюючи неприятелеви великі втрати.

„АРМІЯ КН. ВІЛЬГЕЛЬМА; Під Верденом, на східнім березі ріки Мези діяльність артилєрії стає з кождою хвилею сильнійша".

ВЕЛИКА БИТВА У ВОЗДУСІ. — ОБІ СТОРОНИ МАЛИ ВТРАТИТИ ПО 24 ЛІТАКІВ.

БЕРЛІН, 24. вересня. — З головної кватири доносять:

„На цілім західнім фронті прийшло до завзятої боротьби у воздусі. **Протягом вчерашного дня зістрілили наші літаки і гармати 24 неприятельських літаків. З того 20 літаків припадає на боевий фронт над рікою Сомою. Найбільше відзначили ся в тій боротьбі летуни: Бельке, Вінкенс і Гегендорф".**

ЛОНДОН, 24. вересня. — **Вісти з Берліна і Парижа доносять, що протягом останних 24 годин зістрілено по обох сторонах 48 літаків.**

„Над рікою Сомою відбуло ся 29 воздушних битв. Обі сторони доносять про корисний вислід боротьби.

В БИТВІ НАД СОМОЮ КАНАДІЙЦІ ВТРАТИЛИ 1.700 ЛЮДИЙ ЗА ДВА ДНІ.

ОТАВА (Канада), 21. вересня. — **З Лондону доносять, що підчас битви, яка відбула ся в понеділок і второк над рікою Сомою, число убитих і ранених жовнірів, які належали до канадійських полків, виносило 1.700.**

Втрати канадійських війск від початку війни оцінюють на 40.000 людий.

В АВСТРАЛІЇ ПРИНЯТО ЗАКОН ПРО ПРИМУСОВУ ВІЙСКОВУ СЛУЖБУ.

МЕЛБУРН (Австралія), 21. вересня. — **Австралійський президент Гюз вніс в парляменті законопроєкт в справі заведеня примусової військової служби. Закон принято 47 голосами проти 12.**

Австралія вислала дотепер Англії около 150.000 війска. Половина з них згинула підчас воєнних операцій в Мезопотамії і на півострові Ґаліполі.

В АНГЛІЇ:

НАПАД ЦЕПЕЛІНІВ НА ЛОНДОН.

ЛОНДОН, 24. вересня. — **Нині перевели німецькі цепеліни великий напад на Англію. Сей напад належить до найбільших, бо в нім брало участь 14 до 15 цепелінів. Напад на Лондон був переведений між 12-тою а 1-шою годиною в полудне.**

Втрати в людях і маєтку більші ніж підчас попередних нападів. Доси начислено 30 убитих і 110 ранених.

Урядовий звіт доносить:

„Нині перед полуднем 14 до 15 цепелінів зробили напад на Англію. Найбільше потерпіли полудневo-східні повіти.

„В полудне появили ся два цепеліни над Лондоном, кидаючи значне число бомб на місто. Найбільше ушкоджене потерпіла полуднева і полудневo-східна часть міста. Бибух бомб спричинив в кількох місцях огонь, жертвою котрого впало богато будинків. В Лондоні згинуло 28 осіб і 99 зістало ранених.

„Вісти з провінції доносять про убите 2 осіб і ранене 11 осіб. Однак звіти щодо втрат не наспіли ще зі всіх місцевостий, навіщених цепелінами.

„В околиці дистрикту Есекс удало ся зістрілити два цепеліни. Оба находили ся в дорозі в напрямі на Лондон. Один із них, поцілений гарматним набоєм, згорів у воздусі, причім ціла його залога найшла смерть. Другий цепелін мусів спустити ся на землю з причини ушкодженя мотору. Залогу сего цепеліна взято в полон".

АНҐЛІЯ ПОТРЕБУЄ ЩЕ 1,000.000 ЛЮДИЙ.

ЛОНДОН, 24. вересня. — **Дж. Л. Карвін, видавець англійської часописи „Обзервер" домагаєть ся, щоби Англія поставила ще один міліон людий, коли має виграти війну.**

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

АВСТРІЙЦІ ВИСАДИЛИ ДИНАМІТОМ ВЕРХ ГОРИ. — 427 ІТАЛІЙЦІВ ПОЛОНЕНО.

ВІДЕНЬ, 24. вересня. — З австрійської головної кватири доносять:

„Надпоручник Млякер помимо рани, яку був відніс в попередній битві, перевів підміноване верха гори Кімоне з дуже добрим успіхом.

„Вибух динаміту зробив велике спустошене. Ціла компанія італійського війска найшла ся нараз під скалами розбитого верха. Оборонці італійських становищ, які ще позістали при житю, дістали ся в полон, коли відділи 59. полку піхоти перевели напад з боку. Число полонених Італійців зросло на 427. Наші війска здобули також 2 машинові кріси".

НА МОРИ:

НІМЕЦЬКА ПІДВОДНА ЛОДКА ЗАТОПИЛА ВЕЛИКИЙ КОРАБЕЛЬ З ТРАНСПОРТОМ ВІЙСКА.

БЕРЛІН, 23. вересня. — Адміральський штаб маринарки доносить:

„Дня 17. вересня німецька підводна лодка затопила на Середземнім мори великий корабель з транспортом війск до Солуня.

„Корабель потонув протягом 43 секунд".

АВСТРІЙСЬКИЙ ЛІТАК ЗАТОПИВ ФРАНЦУСЬКУ ПІДВОДНУ ЛОДКУ І ВИРАТУВАВ ЇЇ ЗАЛОГУ.

БЕРЛІН, 23. вересня. — **Австрійський літак затопив французьку підводну лодку „Фуколь" і виратував цілу залогу від смерти.**

Австрійська адміралїція доносить:

„На Адрійськім мори австрійський летун Селезені затопив при помочи бомби французьку підводну лодку „Фуколь". Щоби прийти в поміч потопаючій залозі, літак спустив ся на воду, забираючи цілу залогу затопленої лодки. В ратунковій акції брав участь також другий австрійський летун, поручник Коневічі. За пів години прибув на місце торпедовець і забрав 27 Французів в полон. Два французькі офіцири відбули подорож до побережа на літаках".

НІМЦІ ЗЛОВИЛИ ЗНОВА АНГЛІЙСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

БЕРЛІН, 24. вересня. — В ночи на 22. вересня німецькі торпедовці зловили недалеко побережа Англії англійський торговельний корабель „Колчестер" і затягнули його до бельгійської пристани Цебріґе.

НІМЕЧЧИНА ГОДИТЬ СЯ НА ПОВОРОТ ІНТЕРНОВАНИХ ГРЕЦЬКИХ ВІЙСК.

БЕРЛІН, 24. вересня. — **Тутешний грецький посол предложив міністрови заграничних справ просьбу свого правительства в справі повороту грецьких війск з Німеччини через Швайцарію до Греції.**

Міністер заявив, що інтернованє грецьких війск відбуло ся в повнім порозуміню з комендантом грецького корпуса та що грецьких жовнірів уважає Німеччина за гостий. Німецьке правительство радо згодить ся на просьбу Греції, однак під тим услівєм, що вони не будуть карані за задержанє невтральности.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
In Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї мені-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висилаю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всї оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилі.

Шікаґовський „Дзєннік Звйонзкови" (ч. 224) написав невеличку статю „Як се розуміти?" У тій статї орґан Звйонзку Народового Польского" наводить в цілости нашу редакційну замітку про ґр. Станислава Шептицького (гл. ч. 113 „Свободи"), а від себе додає:

Тепер вже не розуміємо, хто тут Поляк, а хто Русин. Знаємо дуже добре, що родина Шептицьких походить зі старої шляхотської родини, від руських боярів, а писала ся з Шептиць, дібр наданих собі в XIII столїтю через галицького князя Льва. В епосї Руси незалежної Шептицькі занимали висші достоїнства, а по прилученю Руси до Польщі, — держачи ся ревно східної церкви, стояли довго в суперечности з новим порядком річи.

І нинї хиба з роду Шептицьких гордим чуєть ся нарід руський (русїньский). Длячого отже „радикальні круги" не уважали за відповідне, щоби Шептицький доводив українськими стрільцями, то може схотїла би нам „Свобода" ласкаво вияснити.

Редакції „Дзєнніка Звйонзкового" мабуть не відомо, що родина Шептицьких, хоч колись „русїньска", вже давно спольщила ся. До віри і національности своїх предків вернув ся щойно нерпший Олександер Роман (у Василиянськім чинї Андрій), теперішний галицький митрополит. Проча його рідня остала ся на далї при польськім возї і до Українців публично не признаєть ся. Брат нашого митрополита, ґр. Станислав Шептицький уходив в Галичинї за Поляка і се одно могло бути причиною, що радикальні українські круги не бажали собі мати його на становищи командаита Українських Січових Стрільців.

Здаєть ся, що вже найбільше глупеньким твердженєм деяких польських „політиків" є найновійше поінформованє американської преси щодо числа польської нациї. Якийсь „польський учений", заявив редакціям американських ґазет, що Поляків є 34 міліони, а вже 14 міліонів Поляків померло з голоду протягом війни. Се вже обурило навіть більше думаючу польську суспільність в Америці і вона назвала се брехнею. Нюйорський „Телеґрам Цодзєнни" (ч. 262 з 19. вересня б. р.) пише:

Якийсь п. В. О. Ґурскі, гоноровий секретар якоїсь „Фундації несеня помочи Польщі", подав у „Дітройт-Прес", що дотепер в Польщі умерло з голоду 14 міліонів мешканців. На основі обчислень того нового „ученого", конкурента редакторів „Дзєн. Звйонзкового", польський нарід перед війною числив 34 міліони...

Поясненя до сеї справи з нашої стони є злишні. Подібних „політиків" між Поляками можна начислити тисячами. Спитаємо лише: чи се має бути сьвідоцтвом зрілости польської нациї?

Злучені Держави хотять дати доказ, що вони супроти воюючих держав заховують повну невтральність. Німецькі союзники жалували ся нераз на те, що Злучені Держави доставляють їх противникам оружє і амуніцію. Щоби направити лихо та щоби також і німецьким союзникам в дечім помогти, Злучені Держави згодили ся доставляти німецьким союзникам штучні ноги і руки для калік. Лише тут заходить ще маленька трудність, бо не знати, чи Анґлія дасть на се дозвіл.

РОСІЙСЬКИЙ ПРОЕКТ ПОЛЬСЬКОЇ АВТОНОМІЇ.

В російських урядових кругах живо інтересують ся питанєм про автономію Польщі. Ухвалено навіть проєкт будучої автономії сеї країни. Польські посли в думі домагали ся, щоби той проєкт подати до публичної відомости і в сїй цїли скликано збори міністрів. На зборах піднесено гадку, щоби міністри ухвалили опублікувати проєкт польської автономії, бо того жадають і Поляки і деякі державні мужі.

Погляди міністрів розбили ся на два табори. Одні були за тим, аби проєкту не оголошувати публично, а другі, в більшім числї, були за тим, аби оголосити, але деякі точки проєкту треба дуже обережно переглянути. Сї останні зажадали, щоби не оголошувати основних форм, на яких має ся оперти будуча автономія Польщі. Також перестерегли присутних, аби уважали, щоби проєкт не відбігав задалеко від оголошеного на початку війни маніфесту великого князя Миколи Миколаєвича. На сї замітки більшости членів засїданя згодили ся і прочі міністри.

Державному секретареви, Крижановському, поручено виготовити проєкт, який звучить:

„Створить ся зєднанє королївство польське з осібним соймом.

„Справи вседержавного характеру, відносячі ся до всїх підданих, в тім числї і до Поляків, будуть рішати вседержавні (російські) законодатні тїла, а се: державна дума і державна рада (совєт). Всї справи місцевого характеру буде рішати сойм.

„Заграничпа політика, армія, гроші, почта, граничні урядженя (то є податки від перевозу чужодержавних товарів і т. п.), громадські і військові зелїзниці належать до вседержавної управи.

„Державна мова польського королївства — польська. Суд і школа також польські; але мають ся викладати також російську мову, а рідну історію і ґеоґрафію будеть ся викладати по російськи.

„В столичнім містї Польщі урядує намісник.

„Королївство має осібний державний скарб, але в справах вседержавних (прим. заключенє заграничних договорів і т. п.) мусить повинувати ся директивам вседержавного скарбу і підлягає вседержавній контролї.

„Королївству прислугує право, за дозволом вседержавних законодатних тїл, заводити нові монополї і акцизи.

„Правне положенє національних меньшостий, замешкуючих нинїшнє польське королївство, реґулюєть ся законодатними постановами будучого королївства".

Границь будучого королївства в проєктї не означено.

На случай, коли російські війска відберуть від центральних держав заняті землї нинїшної Польщі, цивільні державні власти вже там не повернуть ся. Тими землями на час війни будуть управляти військові власти.

Сей проєкт буде ще предложений до перегляду російским законодатним палатам.

Чи так воно є?

(Письмо в редакцію).

В числї 88. „Народної Волї" я прочитав маленьку полємічну статю під наголовком: „Біг пес за возом, побіжить і за саньми". (Що то значить американська свобода преси! В Росії не тільки поступові, але навіть і чорносотенні ґазети не могли би дати такого лайливого заголовка, бо там ще повної свободи слова нема).

Взявши зі „Свободи" отсей кавалок — редакційний додаток до передрукованої з російської ґазети „Рѣчь" статї:

Поступові люди, поступові ґазети вказують урядови певні шляхи, але чи пійде ними уряд? Можна думати, що пійде, бо вже одно те, що се питанє обговорюєть ся всею російською пресою, сьвідчить, що твердого ґрунту під своїми ногами уряд в галицьких справах не має —

„Народна Воля" пише:

Ось се є та надія, якою думає нас годувати „Свобода". Видно відразу, що п. дякоредактор не знає, яке мале значінє має в Росії публична опінія або преса. Вносити, що уряд піде новим шляхом, з того, що преса за тими новими шляхами станула, може хиба чоловік, що зовсїм не знає Росії анї російського уряду.

Я не знаю, чи п. редактор „Народної Волї" довго перебував в Росії, чи пізнав він російські порядки на власних плечах і спинї? Думаю однак, що нї, бо не робив би тих помилок, які робить тепер.

Російська преса (з малими виїмками) дуже порядна і чесна, публична опінія має чималий вплив на уряд. До чести російської преси треба сказати, що не числить ся вона і з тими страшними карами, котрі накладають на неї адміністраційно, без суду, і провадить свою велику громадську роботу. Тільки дякуючи пресї викривають ся ті великі злочинства і надужитя, якими уряд російський дуже богатий; тільки дякуючи пресї міністер війни Сухомлїнов засаджений нинї в Петропавловську кріпость і обвинувачуєть ся в цїлім рядї злочинств, між иншим за зраду.

Уже се одно сьвідчить про те, яку силу має преса в Росії, але річ тепер не в тім.

Замітку „Свободи" до передрукованої статї з „Рѣчі" я, наприклад, зрозумів зовсїм инакше нїж поважаний редактор „Народної Волї". Я, бачите, все своє житє прожив в Росії і уряд свій пізнав добре на власній шкірі. Одно те, що в справах Галичини говорять отверто, півурядові і півдуховні — по просту кажучи: чорносотенні ґазети, і закидають урядови його великі помилки підчас першої окупациї Галичини, сьвідчить про те, що уряд і сам пізнав ті помилки, бо найлучшим рефлєктором всього того, що дїєть ся в урядових сферах, є якраз чорносотенні ґазети. А що чорносотенна преса робить такі закиди урядови, про те можна довідати ся з того-ж таки 88. числа „Народної Волї", де є передрук з російського чорносотенного „Колокола", найбільше перекопаного в урядових справах.

Чи можуть підчас другої окупациї Галичини повернути з засланя сьвящеників та иншу українську інтеліґенцію? Особисто я думаю, що повернуть. В Києві є зорґанізована окрема комісія під предсїдательством ґенерала барона Кноррінча. Називаєть ся та комісія так: „Комісія по виселеню засланих з Галичини" і має свою канцелярію на Бібіковському бульварі під числом 24.

Я маю певні відомости, оперті на документах, що барон Кноррінч звернув ся до ґубернаторів міст засланя з телєґрафічною просьбою негайно прислати йому списки засланих з Галичини.

З одного боку гомін чорносотенної преси, з другого ся комісія, з третого признанє самим урядом своєї помилки — чоловікови, що знає російські порядки, сьвідчить, що уряд може пійти тими шляхами, які указують йому і преса і загальна опінія.

Так я зрозумів ту редакційну замітку „Свободи", а на мою гадку так зрозуміли її і всї грамотні люди.

Гр. Семешко.

ВЕЛИКИЙ СТРАЙК РОБІТНИКІВ В НЮ ЙОРКУ РОЗПІЧНЕТЬ СЯ В СЕРЕДУ

В пятницю пополудни відбули ся головні наради в справі великого страйку робітників в Ню Йорку. В нарадах взяли участь призиденти 80 робітничих юній і делєґати юнїйних союзів. По двогодинній нарадї секретар союза „Сентрал Федерейтед Юнїон", Ернест Бом, подав до публичного відома отсю ухвалу:

„Заступники 80 робітничих юній в Ню Йорку і околиці порішили одноголосно, щоби застановити працю у всїх галузях промислу в Ню Йорку і околиці з днем 27. вересня (то є в середу) о годині 8-мій рано.

Перший промовляв на нарадах секретар Бом. У своїй бесїдї напятнував він остро поступованє поліції, мейора Ню Йорку і комісії руху. Свою промову закінчив словами: „Ми приневолені стати до боротьби з тими людьми. Се не є боротьба місцева, але боротьба о істнованє робітничих юній і робітничих орґанізацій".

Проголошений страйк не має характеру страйку ґенерального або страйку для симпатії. Заступники юній ухвалили лише „застановленє праці". Арґументуючи свою постанову, заступники юній заявили, що причиною „застановленя праці" є обставина, що робітники не можуть уживати таких средств комунїкаційних, які удержують рух при помочи страйколомів („скебів"). Робітники не будуть ставити жадних домагань, але здержать ся від праці так довго, доки не будуть мати спромоги доїздити до місця праці, не уживаючи тих средств комунїкаційних, які обслугують страйколоми. Що тичить ся контрактів, які заключено між юніями і босами, то вони не будуть нарушені. Робітники є готові додержати своїх умов праці, коли боси постарають ся о те, щоби вони приїздили і відїздили з місця, де працюють.

Число робітників, які мали би застановити в середу працю, оцїнюють на 700.000.

Ухвалу про застановленє праці робітники приняли дуже радо, прихильнїйше нїж правильний страйк.

З огляду на те, що Нюйорські фабрики під сю пору мають дуже богато замовлень, які мусять бути переведені в назначених реченцях, тому загально надіють ся, що до середи домаганя страйкуючих будуть полагоджені. Анї міські нюйорські анї стейтові власти не підприняли в справі страйкуючих жадного рішучого кроку. Вибрано лише спеціяльний комітет, котрий має зібрати потрібні матеріяли, які будуть предложені в понеділок інтересованим властям.

АНТІН ПАШИНСЬКИЙ.

При здавленю революційного руху в Росії року 1905-1906 карна експедиция під командою ґенерала Ренненкампфа заарештувала між иншими і начальника стациї Верхнеудинск, Забайкальської области, на Сибіри, Антона Пашинського, а воєнний суд засудив його на смертну кару. Разом з ним на смертну кару засуджено тодї ще 12 людий.

Вже був назначений і день кари, нещасливих заставили викопати собі могили, там таки на тюремнім подвірю, але Пашинський не став чекати, поки його повісять і... утік з тюрми. Перед самим мордом прийшла телєґрама, що 8 людий помилувано (в тім числї був і Пашинський) і замісць смертної кари їх засилають на 8 лїт на каторгу.

Пашинський утік до Америки, зо два роки перебував у Калїфорнії, бідував страшенно, поки не навчивсь анґлїйської мови; потім перебрав ся до Австралії, де також прожив кілька лїт, а врешті осєлив ся в Шанґаю (Хіни). Підчас війни Пашинський звернув ся до російського уряду з просьбою, щоби позволено йому вернути ся в Росію. В своїй просьбі Пашинський просив звернути увагу на те, що, як тепер вияснило ся, в дїяльности карної експедициї ґен. Ренненкампфа було богато помилок.

На свою просьбу Антін Пашинський одержав через російського консуля в Шанґаю таку відповідь від головної воєнно-судової управи:

„По докладу Государю Імператору всепідданнїйшої просьби утїкшого з верхнеудинської тюрми бувшого начальника стациї Верхнеудинск Антона Пашинського, замешкавшого нинї в Шанґаю, о прощенє, Єго Величество повелїв увільнити Пашинського від чекаючої його каторги і засланя на поселенє і позволити йому повернути ся в Росію".

Нинї Пашинський жиє у Владивостоці.

ІВАН ФРАНКО.

ЧЕРВОНА КАЛИНО...

—o—

Червона калино, чого в лузї гнеш ся,
Чого в лузї гнеш ся?
Чи сьвітла не любиш, до сонця не пнеш ся?
До сонця не пнеш ся?

Чи жаль тобі цьвіту на радощі сьвіту?
На радощі сьвіту?
Чи бурі боїш ся, чи грому з блакіту?
Чи грому з блакіту?

Не жаль менї цьвіту, не страшно і грому,
Не страшно і грому,
І сьвітло люблю я, купаю ся в ньому,
Купаю ся в ньому.

Та в гору не пну ся, бо сили не маю,
Бо сили не маю.
Червоні ягідки до долу схиляю,
До долу схиляю.

Я в гору не пну ся, я дубам не пара,
Я дубам не пара;
Та ти мене, дубе, отінив як хмара,
Отінив як хмара.

ҐЕНЕРАЛ МАРВІЦ УРАТУВАВ КОВЕЛЬ.

(Після воєнного кореспондента Освальда Ф. Шітте).

З армією Лінзінґена, 10. вересня. — „Обовязком жовніра є бороти ся, а не говорити", — відповів менї ґенерал Ґеорґ Фон Марвіц, коли я старав ся вивідати ся від нього, в який спосіб його армія здержала великий наступ російських війск на Волини.

Ґенерал Марвіц є командантом армії, яка в місяцї червни зводила завзяті бої над рікою Стоходом. Ґенерал Марвіц здержав дальший наступ Москалів і уратував Ковель. Успіхи Марвіца уможливили також здержанє наступу Москалів на Львів.

Ґенерал Марвіц був на ріжних теренах війни і яко командант дав нераз докази великих військових спосібностий. На самім початку війни був Марвіц командантом німецької кінноти підчас наступу на Бельґію. Він провадив головні воєнні операції, які мали на цїли здобутє бельґійської кріпости Лїєжу. Відтак був головним командантом німецької кінноти в наступі на Париж. Його армія була тодї найблизше Парижа. В другій битві над Мазурськими озерами заслужив собі Марвіц на найвисше військове відзначенє „на ордер заслуги". В часї великої офензиви Макензена в Галичинї був Марвіц командантом славного бескидського корпуса, який прогнав Москалів з північної Угорщини. Опісля був командантом армії, яка борола ся з великим успіхом на півночи від Пинських болот і довершила здобутя міста Пинска. По тримісячнім перебуваню в шпиталї зістав іменований командантом армії на заході, на лїнії коло французького міста Перон. Коли Москалї в червни сего року розпочали офензиву на Волини, Марвіц обняв команду армії над Стоходом, яка становить ліве крило ґрупи Лїнзінґена.

Марвіц числить около 60 лїт.

— Які пляни маєте на будуче? запитав я Марвіца.

— Передівсїм держати у своїх руках те, що ми дотепер здобули, — відповів ґенерал.

— А чи зможете?

— Так, — була коротка відповідь.

— Чи російський наступ вже проминув? — питав я дальше.

— Сего не знаю. Але ми є на те приготовлені. Не хочу бавити ся в пророка і не вірю в жадні пророцтва. Жовнір має до дїла з тим, що дїєть ся в теперішности. Коли жовнір сповнить добре вложену на себе задачу, тодї буде сповнений і загальний плян.

З його дальшої розмови виходило, що він дуже хотїв би, аби німецькі війська розпочали наступ. Боротьба в окопах йому вже навкучила ся. Марвіц уходить за чоловіка нетерпеливого і дуже живої вдачі.

Вісти, які, якраз наспіли з румунського терену війни, іменно здобутє Силїстри викликало у Марвіца веселий настрій.

— Румуни, здаєть ся, — сказав ґенерал — є неспосібні до переведеня наступу. Чотирнайцять днів минає від хвилї, коли Румунія виповіла війну. Наші війска за чотирнайцять днів перейшли були цїлу Бельґію і посунули ся далеко в глиб Франції.

— Чи російські війска тепер лїпше борють ся нїж рік тому назад? — запитав я.

— Сего не можна би сказати, — відповів ґенерал. — Москалї скористали дещо від французьких і японських офіцирів в обсягу знаня артилєрії, однак не поглубили свого знаня щодо переводженя воєнних операций (тактики).

Ми провели день в австрійських окопах в лїсї. Окопи вибудувані так точно і старанно, що надають ся після війни на виставу. Тут довідав ся я, що російські окопи є віддалені від них всего сорок метрів.

— Наші жовніри працюють як ніч так день, аби удосконалити окопи, оповідав командант полку. — Се має велике значінє, бо ми є добре забезпечені. Цїла будова відбувала ся під сильним огнем неприятельських гармат. Про їх вартість говорить минувший тиждень. Москалї острілювали наші окопи. 1.500 ґранатів упало на просторони 500 метрів, а ми не мали анї одного раненого.

Командант полку показував нам опісля найновійший спосіб будови кратяних перегород. Втім засвистала куля, яка перелетїла понад нашими головами і зарила ся в траверзї окопів.

— Се стріляє російський стрілець укритий на дереві, — пояснив менї полковник. — Стрільці в лїсах є дуже небезпечні. Чоловік думає, що є безпечний, бо не бачить ворога, але в дїйсности так воно не є.

Опісля показував менї полковник найновійші моздїри, які мають тепер велике примінєнє у боротьбі в окопах. На близку віддаль сповняють вони лїпшу службу нїж гармати.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ІМЕНИ ІВАНА ФРАНКА!

Гр. Семешко.

З СИБІРСЬКИХ СПОГАДІВ.

(Передрук заборонений).

24. Корнет Савин.

Дня 28. січня 1915 р. по маленькім місті Наримі розійшла ся дуже сенсаційна вістка: привезли на засланє „корнета Савина”!

Многих засланців се схвилювало, а міських мешканців навіть добре перестрашило, бо вони ще й доси памятають ті часи (рік 1892), коли Савин був на засланю перший раз. Горя від нього люди перетерпіли немало.

Корнет Савин, що називає себе ще і графом Тулуз-де-Лотрек, є всьому сьвіту знаний яко шахрай і авантурист. Нема на сьвіті ні одного кутика, деб сей талановитий опцуканець не мав діла з поліцією і судами, а в Росії то нема навіть такого міста, де він не судив ся, не сидів у тюрмі, або не поцукував ся поліцією.

Корнет Савин мав житє повне ріжних пригод та приключок і настільки цікавих, що в Росії їх навіть в кінотеатрах (мувінґ пікчерах) показують.

Микола Савин — син дуже богатого дідича з ґуберінї тульської, Гарасима Савина. Батько віддав сина на вихованє до військових шкіл, по скінченю котрих Микола Савин був випущений корнетом (хорунжим) в привилейний драґунський полк. У війні Росії з Турками в роках 1877-1878 Савин брав участь уже яко офіцир і був ординансом при звіснім ґенералови Скобелеви. Але на військовій службі молодий корнет Савин був недовго, всього яких 4 роки, а далї... Та розкажу все попорядку.

Так взагалї буває, що урядової пенсії для офіцира привилейної части війська не вистарчає, бо треба бувати в „висшому сьвіті”; пікніки, вечерки й инше — все те коштує великі гроші і у всякім разі богато більші ніж ті, що їх офіцири дістають яко пенсію. Через те в таких частях війск служать майже самі дідичі, князї, ґрафи й инші, що мають великі маєтки. А Савин в такім товаристві був не послідним. Він умів випити, погуляти, і то так погуляти, що — як кажуть — і небови жарко було підчас такої гульнї... Умів не тільки грати в карти, а й програвати великі десятки і навіть сотки тисяч за один вечір. Само собою розуміє ся, що для такого гуляки ніяких гроший не вистарчить. Свій маєток (батько був виділив його), що мав вартости яких півтора міліона, Савин протринькав у коротких часах. Старому батькови, щоби вибавити свого розпустного сина від скандалів, нераз доводило ся платити його довги з власної кишенї, але, заплативши таким чином теж коло міліона рублїв, і бачучи, що син може протринькати і батьківські маєтки, платити на далї синові довги він зарік ся і навіть зрік ся сина.

Одного разу, коли батько відмовив ся платити новий довг, а гроший було треба конче, корнет Савин пійнов на крадіж... Він обікрав домову каплицю одного з великих князів, поздиравши золоті ризи з ікон, що були украшені брилянтами. Все покрадене мало вартість більше ніж на 4½ міліона, але Савин спустив все те за 1 міліон. Крадіж скоро виявила ся, пізнали і злодія... Віддати його до суду... Се було би зробило великий розголос і було би великим скандалом для всеї тої части привилейного війска, де Савин був офіциром. Скандал сей якось затушили домашними средствами, але суд чести офіцирів змусив Савина пійти в відставку. Попросту кажучи, офіцири викинули Савина зі свого кружка.

Небавом Савин зробив кілька дрібних шахрайств і боячись кари за них, утік за границю. Мотав ся по Німеччинї, Австрії і инших містах. Одного разу, то було 1886 р., Савин стрінув ся в Парижи з претендентом на португальський престол Дон Карльосом. По короткім часї знайомства вони зійшли ся близше і Дон Карльос втаємничив Савина в свої пляни занятя престола. Того-ж часу у Савина зародилась така думка: Коли Дон Карльос може бути королем португальським, то чим я від нього гірший?

Якраз тоді Болгарія була на розпутю і не мала короля, а щодо її фінансового положеня то воно було більше ніж погане. Виманивши у когось-то у Франції трохи гроший і заручившись піддержкою Дон Карльоса, Савин їде в Болгарію, заводить потрібні знайомства в урядових сферах, називає себе потомком якихсь-то князів болгарських і заявляє, що хтів би радо послужити Болгарії; а що вона не має гроший, то він може постаратись о позичку. Болгарський уряд радо на се згодив ся і Савин дійсно по кількох місяцях позичив у Австрії для Болгарії велику суму гроший. Як велику, то вже я тепер і не згадаю, але таку, що самого факторного Савину належало ся кількасот тисяч. Савин одначе від того факторного відмовив ся, що дуже сподобало ся Болгарам, котрі бачили в Савині не тільки потомка болгарських князів, але і взагалї дуже чесного чоловіка. Вдячний нарід болгарський на своїм народнім зібраню (скупщина) обібрав корнета Савина собі за короля, але позаяк Болгарія була тоді ще під протекторатом Туреччини, то сей вибір мав затвердити турецький султан. Окружений дворянами і міністрами, новоспечений король Болгарії поїхав у Царгород. Перш усього він був принятий великим везиром Кіяміль-пашею, а той уже уладив йому авдієнцію у султана. Але тут вийшов дуже великий скандал, котрий змусив Савина на віки зрікти ся королївського престола. На принятю у великого везира був між иншими урядниками і російський амбасадор Нелїдов. Він пізнав Савина яко поцукуваного в Росії кримінального проступника, докладно розказав про се Кіяміль-паші і зажадав від турецького правительства, щоб воно заарештувало Савина і передало Росії. Кіяміль-паша на се згодив ся.

А „будучий король” Савин про се нічого не знав, тішив ся великими мріями і чекав авдієнції у султана... Коли се двері його помешканя в першорядній готели відчинили ся і на порозі показав ся великий відділ турецької жандармерії і один російський урядник. Савин вмить порозумів, що се значить; побачив, що болгарський престол дуже захитав ся під ним. Шкода сього стало чоловікови і він рішив дорого продати свою свободу. Схопивши крісло, він розпочав бій з Турками і насамперед розвалив голову турецькому полковникови. Довго тягнула ся бійка, але, як то кажуть — сила і солому ломить, — відбити ся, хоч би і дуже важким кріслом від цілої орди зоружених Турків Савин не міг. Врешті решт його звязали і передали російському амбасадорови, а той відправив його в Росію, написавши про все докладний рапорт тодішному міністрови справ внутрішних, ґрафови Толстому.

Ті шахрайства, ізза котрих Савин свого часу втік з Росії, до тої пори були вже зліквідовані і через те кара за них його вже не очікувала, а якогонебудь проступку в тім, що кримінальний проступник з Росії хотів сїсти на болгарський престол, ґраф Толстой не бачив. „Коли дурні Болгари — говорив ґр. Толстой — обібрали його собі за короля, то їх дїло. По моїй думці в сїм разі Савин нічим не винен перед нашими законами, а через те я увільняю його з під арешту”.

Отже після такого скандалу Болгарія не захтіла мати діла з Савином... Престол: фють... висунув ся йому з під ніг. Се було дуже великою прикростию для Савина, але що зробиш?!

Приняв ся він знова за шахрайства, але через два чи три роки попав ся, і на сей раз суд засудив його на довічне засланє на Сибір. Се було при кінци 1891 р., а з весною 1892 р. Савина привезли в Наримський край, де він зістав приписаний в міщани.

Кілька літ тодішнього перебуваня Савина на засланю Наримчани і доси згадують. Стільки скандалів, розбишацтв і ріжних надужить над жінками натворив він, що й не перечислити, і через те, коли Савин 1895 р. утік з засланя, люди з радости Богу молили ся. Після манїфесту 1896 р. заслані на довічне поселенє на Сибір були помилувані і Савин перестав переховувати ся. По короткім часї він знова виїхав за границю, обїхав усю Европу і нарешті оселив ся у Франції. Там він стрінув якогось старенького і бездітного ґрафа Тулуз-де-Лотрек, у котрого здобув собі скоро велике довіре і сподобав ся йому. По якімось часї старий ґраф усиновив Савина, передавши йому свій ґрафський титул.

Обшахрувавши сього ґрафа так, що той майже без штанів остав ся, Савин поїхав до Злучених Держав, а потім і до Канади. Проживши там кілька років, він приняв англійське підданство і вже після 1905 р. прибув знова в Росію.

Позаяк він приняв підданство Англії без дозволу російського правительства, то в Росії його очікувала сувора кара. Савин се знав і через те в Росію не дуже поспішав, але коли манїфест з 1905 року увільнив його від сеї кари, він повернув ся.

За десять останних літ житя в Росії він наробив стільки ріжних шахрайств, що меньше талановитому шахраєви не зробити сього і за ціле житє. Богато разів сидів по тюрмах, але свої шахрайства він виконував так добре, уміло і талановито, що засудити його було трудно, і через те більшість судів скінчила ся для нього зовсім добре, а богато з його шахрайств навіть і до суду не дійшло.

Говорячи ріжними мовами та будучи сьвітовим чоловіком, Савин умів пропхати ся у висші сфери, заводив знакомства з особами, переважно жінками, висшого сьвіта, бавив ся з ними, а врешті решт обкрадав їх і зникав. Богато так обкрадених навіть не хотіли скаржити ся, щоби не робити скандалу і не компромітувати себе.

(Конець буде).

ДОПИСИ.

З DETROIT, MICH.

Усунене народного шкідника.

Дмитро Атаманець, який був через короткий час дякоучителем в українській грецько-католицькій церкві св. Ів. Хрестителя в Дітройт, Міш., зістав усунений в місяци серпни б. р. зі своєї посади.

Неодному, що не знає місцевих відносин у згаданій парохії, може й прийдеть ся з приводу сього поставити питанє, з якої причини усунено висше згаданого дякоучителя. Тому, що я маю доволї матеріялу, який відносить ся до сеї справи, я коротко відповім на се питанє.

Через цілий майже рік провадила ся в місцевій парохії боротьба, так скажу „боротьба о право народне”. Ся боротьба закінчила ся недавно в місцевім суді погромом для 25 трестісів з року 1914-15., а побідою численних парохіян, під проводом місцевого пароха Вcч. о. Мирона Стернюка.

В часі процесу, який виточило 25 тростісів з року 1914-15 численній парохії, чимало праці і коштів мусїла понести парохія, бороняча усього майна церковного перед затїями звісних ворогів, яких цілию було загарбати увесь церковний маєток, доказом чого було те, що тих 25 тростісів-галапасів перепровадили собі табулю церковного майна на себе і свої поколїня, не допускаючи до себе нікого більше, бо тим способом думали, що зістануть раз на все панами ситуації, та приимати-муть сьвященика собі до вподоби, прим. цареславного, як то було в 1914 р., коли то за бувшого предсїдателя, п. П. Пуцили, принято його заходами царського наємника о. Адамяка, якому тодішний касієр п. Стефан Горак виплатив за два місяці 300 долярів пенсії з церковної каси на те, щоби зреаґнував, бо касієр з предсїдателем боялп ся, щоб народ случайно не доконав на них якої екзекуції за такий їх підлий спосіб урядованя.

Коли вже побіда почала ся хилити в користь парохії, трафлялось нераз таке, що не знати відки ставали моментально деякі трудности до здійсненя намірів. Коли тільки церковний комітет з о. М. Стернюком розпочинали вимірену акцію проти ворожої партії, то та послїда сейчас про се знала, маючи до сього всї потрібні інформації. З початку не мож було ніяк вислїдити пташка-доносщика, який доносив запавші рішеня — ухвали зі сторони церковного комітету ворожій партії. По довшім часї вдалось одначе натрафити на слїд доносщика, яким був п. Д. Атаманець, мешкаючий в парохіяльнім домі, де мав нагоду прислухувати ся засіданям комітету, що відбували ся в тійсамій хатї, лиш в иншій салї, а вислухавши все, час від часу зраджував громаду, інформуючи противну ворожу сторону. Що п. Д. Атаманець стояв на услугах ворожої партії, нехай послужить факт, що коли він зістав завізваний адвокатом п. Джансом, оборонцем парохії, щоб зізнати яко сьвідок в одній справі проти ворожої сторони, то на розправі не явив ся, боячи ся запевно, щоб не зістав укаменований противною стороною, якій тайно служив. Крім висше наведених причин були ще й инші і через те п. Д. Атаманець зістав усунений. І так.

1) Пан Д. Атаманець не провадив цілковито хору церковного, мимо напімнень о. М. Стернюка і церковного комітету.

2) Не уладжував на ціль церкви ніколи представлень, мимо того, що се був його обовязок.

3) Не провадив точно школи для дітий, а вкінци цілковито се занедбав, мимо сего, що кілька разів зістав до сего покликаний урядово зі сторони комітету і о. М. Стернюка, як рівнож парохіянами, як прим. п. А. Голоядом, якому у відповідь говорив, що з „байструками” нічого спільного не хоче мати.

Тут скажу дещо про минувшину п. Д. Атаманця, коли він був в 1914-15 р. дякоучителем в місцевій цареславній церкві. Не досить того, що в тім часї він повнив службу царського наємника в згаданій церкві, але працював еще в користь чорносотенних інституцій, уладжуючи на сю ціль представленя і концерти. Рівнож провадив агітацію за цареславєм між тутешними парохіянами обряду грецько-кат. за часів царського наємника о. Адамяка, якому так вірно служив. А що найбільше болюче, то се, що з дітий, з крови і кости українських, потрафив поробити чорносотенців, та учив їх співати царський гимн „Боже царя храни”, яку то пісню і сам вив на принятю цареславного еп. Немоловського, який був свого часу в місцевій цареславній церкві, про що недавно ще була згадка в „Свободі” п. з. „Чому ще не згинув до сеї пори цар російський?” Трафляло ся часом таке, що за часів його зрадницької роботи дехто спитав ся його, чому працює в користь кацапів, на що він відповідав, що за хлїб можна працювати денебудь та комунебудь, знаючи добре про се, що в тих власне часах московські наїзники в Галичині вивезли много тисяч наших братів і сестер на Сибір, які мимо варварських переслїдувань зі сторони царських посїпаків не перейшли на православє та не вирекли ся своєї віри і національности. А Д. Атаманець у вільній Америці зістав тоді зрадником своєї церкви і українського народа. В часї своєї зрадницької роботи, як згадано повисше, перетягнув зі собою кільканайцять парохіян з родинами на цареславє та потрафив зєднати собі до помочи в хорі панни А. і Р. Стефанських, роджених в Америці Українок, які, видячи його брудну роботу, відступили відтак від него та перейшли назад до грецько-кат. церкви і попросту бридять ся тепер зрадника. П. Д. Атаманець, сидячий без посади, зєднав собі ще двох парохіян і разом з ними заложив собі нібито „церковний комітет”, складаючий ся з него і пп. Голояда та Струка, людий дикої орєнтації і попадаючих у зневіру. Вони почали разом писати петиції до декана в Клівленд, О., і до адміністраційної власти, представляючи нашого улюбленого пароха і щирого народного робітника о. М. Стернюка в поганім сьвітлї і домагаючи ся, щоби адміністраційна власть забрала нам нашого пароха зі згаданої церкви, бо тим власне способом думав, що власть йому знова дістати утрачену посаду. Однак дарма! Адміністраційна власть зрозуміла, що то за люди, не вислухала їх благань, зіґнорувала їх петиції, а о. М. Стернюка лишила нам на будуче, через що між нами запанувала незвичайно велика радість.

Знаючи вже, що „Панько ячмінного тіста не втне”, на що Д. Атаманець чекав немов каня на дощ, почав трубити, що вже отримав посаду дяка в цареславній церкві в Новім Йорку, де має дістати 100 дол. місячної пенсії.

Тепер відносини в нашій парохії привернено до нормального стану, завдяки о. М. Стернюкови. Управителем хору зістав іменований п. Евген Королишин, знаний серед тутешних кругів яко знаменитий орґанізатор хору і щирий народний робітник, який майже третий рік провадить взірцево хор товариства „Української Народної Ради”. На опорожнену посаду дяка зістав покликаний п. Василь Королишин, який є перший з тих, котрі клали основи під будову згаданої церкви. О. М. Стернюк взяв в опіку парохіяльні діти, занедбані Д. Атаманцем, та провадить школу для дітий, даючи їм цілющу воду, якої вони так довго вижидали.

Парохіянин.

ЗРІСТ ЯПОНІЇ.

На Японію звернені тепер очи цілого сьвіта. Від часу війни з Росією вона почала цікавити мислителїв. Ніхто не знає, що криєть ся в головах косооких, але способних і витривалих Японців. Чи вони не задумують припадково використати нагоди та сягнути по владу над сьвітом?

Японія росте в силу з незвичайною скоростю. І вже здаєть ся почислити можна на пальцях обох рук ті роки, коли вона стане в ряді перших і найбільших держав сьвіта.

Японія має тепер 71 міліонів мешканців, отже майже два рази стільки, що Франція, а далеко більше ніж Англія, Австро-Угорщина й Італія. Тут зачислено вже мешканців Кореї, Формози і Сахаліну, — земель, які належать до Японії.

Самих корінних Японців в теперішний час є около 55 міліонів душ. Число Японців від 1869 р. більше ніж подвоїло ся. Тепер Японці становлять 5 процент всього людського племени, що заселює нашу землю.

Японія задумує в мирний спосіб покорити під свою владу Манджурію з її 12,500.000 людьми населеня. Тоді, коли се станеть ся, Японія щодо сили дорівнає Німеччині, а щодо числа населеня стане в однім ряді зі Злученими Державами.

Передівсім помогла Японії вибити ся на теперішне її становище послідна її війна з Росією, в якій вона здобула Корею, половину острова Сахалїн і запевнила собі рішаючий вплив на східну часть Манджурії. Та війна долучила до 55 міліонів Японців ще 14 міліонів Корейців і 300.000 мешканців Сахаліну.

Населенє Японії є далеко густійше ніж Анґлії, Голяндії і Бельґії — найгустійше заселених країв Европи. Пересічно на 102 Японців припадає 100 Японок. В Японії є дуже много дітий і всім там гарно живеть ся. Японці знають, як у дітий розвивати фізичну силу і привчувати їх до карности та дисципліни. Японія — се правдивий рай для дітий, бо Японці обсипують їх ласками і надзвичайною опікою.

Попри дуже високо розвинене рільництво Японія є також краєм фабрик і копалень. Міста тут дуже численні і многолюдні. Столиця Японії, місто Токіо, числить 2,244.000 мешканців, отже є щодо населеня рівна Шікагови. Дальше йде місто Осака з півтора міліона мешканцями, Кіото, Кобе, Йокогама і Нагоя, які числять по пів міліона населеня.

Чужинців живе в Японії всього 17.300 людий. Чужинці ніяк не всилі привикнути до житя Японців, а Японці знова держать у себе чужинців тільки з тої причини, щоби їх визискувати і чогось від них навчити ся.

Новий договір, який перед пару тиждями заключила Японія з Росією в справі подїлу своїх вплинів в Хінах, є дуже виґідний і дуже на руку Японії. Тепер Японія дістала зовсім вільну руку господарювати після своєї вподоби як в Хінах так і на Тихім океані.

І власне та обставина сильно затрівожила американську адміністрацію в Вашінґтоні і там побоюють ся, що Злучені Держави зовсім втратять свій вплив на торговлю в Хінах.

І з тим, як росте сила Японії, росте і в Вашінґтоні страх перед сею найбільшою суперницею на Тихім океані. Жовтошкірий і косоокий сусід не дає спати Американцеви. І Злучені Держави нікого так не обавляють ся, як Японії.

Любитель мира.

— Чи ви по війні будете женити ся?

— По війні? По війні я також хочу мати мир.

РІЧНЕ ЗАСІДАНЄ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

РОЗПІЧНЕТЬ СЯ В ДОМІ У. Н. СОЮЗА

ПРИ 83 ҐРЕНД СТР. В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ДНЯ 9. ЖОВТНЯ 1916 Р.

На се засіданє обовязані явити ся всї головні урядники, означені §55 статута У. Н. Союза.

ПОРЯДОК ЗАСІДАНЯ:

О 9-тій годині рано відправить ся в гр.-кат. церкві св. Петра і Павла при улицях Ґрін і Сусекс в Джерзи Сіти Служба Божа і панахида за померших членів У. Н. Союза, а по богослуженю всї присутні урядники удадуть ся до дому У. Н. Союза, де відбудеть ся засіданє з слїдуючим денним порядком:

1. Отворенє засїданя гол. предсїдателем.
2. Звіт гол. предсїдателя.
3. Звіт містопредсїдателя.
4. Звіт містопредсїдательки.
5. Звіт гол. рекордового секретаря.
6. Звіт гол. фінансового секретаря.
7. Звіт гол. касієра.
8. Звіт гол. опікуна дітий членів У. Н. Союза.
9. Звіт гол. контрольної комісії з майна У. Н. Союза.
10. Дискусія над звітами гол. урядників.
11. Звіт редактора „Свободи”.
12. Звіт завідателя „Свободи”.
13. Звіт гол. контрольної комісії з діловодства „Свободи”.
14. Дискусія над звітами урядників „Свободи”.
15. Звіт урядників „Просьвітної Комісії”.
16. Звіт гол. контрольної комісії з діловодства „Просьвітної Комісії”.
17. Дискусія над звітами „Просьвітної Комісії”.
18. Наради над справами У. Н. Союза.
19. Замкненє засїданя.

Всї висше згадані гол. урядники мають явити ся на засіданє в означеній порі і в назначенім місци.

Макаду, Па., 5. вересня 1916.

ДМ. КАПІТУЛА, гол. предс.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Поранена Українка вертає до здоровля.

Панна Марія Королишин з Дітройт, Міш., яку 2. серпня б. р. поранив був тяжко автомобіль, повернула вже зі шпиталю і під опікою родичів та лікаря приходить поволи до нормального здоровля. Сю вістку українська громада в Дітройт прийме з радостию, бо є вже певна надія, що панна М. Королишин почне знова виступати на сцені, чого дітройтське українське громадянство так дуже бажає. — А. Б.

Для політичних засланців.

В Ню Йорку, як також і в инших більших містах Злучених Держав істнує товариство допомоги політичним засланцям на Сибіри та запакованим в тюрми. Товариства сї уладжують балї, концерти, пікніки, реферати, лекції й инше і тим способом збирають гроші на допомогу жертвам російської революції, що конають нині в неволї по тюрмах та по безкрайних просторах Сибіри. Нюйорське товариство устроює 6. жовтня масовий мітінґ, на котрім прибувший недавно в Америку з засланя на Сибір журналїст п. Гр. Ф. Семешко поділить ся з публикою своїми занадто цікавими матеріялами про сучасне засланє. Такий же мітінґ при кінци жовтня уряджує і філядельфійське товариство, котре вже заклинало на свій мітінґ п. Гр. Семешка. Мітінґ в Ню Йорку відбудеть ся в галї „Форвертса" (175 Іст Бродвей).

Лінчують убийника.

Б. Додлі з Олейт, Канз., замордував П. Мілєра і його жінку, за що стрінула його досмертна вязниця. Однак знакомі замордованих не вдоволили ся таким вироком. І ось 21. с. м. численна товпа народу згромадила ся перед вязницею, де перебував убийник. Розярена товпа зажадала видачі його, але тюремний дозорець отягав ся. Конець-кінців повинував ся жаданю товпі, бо ся грозила йому смертию. Отворив входову браму вязниці, але ключа до келії убийника у нього не було. Товпа кинула ся виважувати двері. На поміч дозорцеви наспіли фаєрмани і почали розганяти товпу водою, але товпа відповіла револьверами. Вкінци убийник опинив ся в руках товпи. Його випровадили на тюремний город і там повісили на телєґрафічнім стовпі.

„Чорна рука" при роботі.

З Сакраменто, Кал., доносять, що ґовернор Джонсон дістав два листи, в котрих загрожуєть ся його житю, як що він не положить в назначене місце 15 тисяч долярів. Після першого листа поліція зробила засідку в назначенім для гроший місци і заарештувала якогось Пфунді, але він відмовляєть ся тим, що ні про які листи нічого не знає і опинив ся на тім місци випадково. Після сього арешту ґовернор отримав другий [illegible] лист підкинено у його мешканє), у якім вже вимагало ся під загрозою смерти 20 тисяч. Для охорони своєї особи ґовернор Джонсон покликав 12 детективів.

Лиха порада.

С. Яковіто, занятий сьвіченєм лямп по улицях Бруклина, нагло занедужав на ревматизм. Його добрі приятелї порадили йому викупати ся в горячій воді, змішаній з ацетелєном, що він і зробив. По часї сусїди вчули глуху експльозію, яка потрясла домом. Удавши ся до мешканя хорого Яковіта, побачили лише його тіло розірване на кусні.

Підвишка ціни хліба.

Велика нюйорська пекарня „Вард'с Бейкінґ Ко." підвисшила вчера ціну хліба з 5 на 6 центів. Слідом за сим мають піти і прочі більші пекарні хліба. Підвишка 1 цента на бохонци хліба потягне за собою річно 16 мілїонів долярів більше в розходах населення Ню Йорку. Досі управа міста і всї мешканці видавали на хліб 45 мілїонів 600 тисяч долярів річно, а відтепер розхід на хліб буде виносити 61 мілїонів 600 тисяч долярів.

Несподіваний спадок.

Фелїція Сейліс, жінка бідного Італійця, дамського кравця з Де Мойн, Айова, одержала минувшого вівтірка повідомленє, що дістане спадок по богатім ірляндськім властителю ґрунтів, Патрику О'Браєн. О'Браєн був її прапрадідом. В банках у Сан Франціско є ульокованих 15 мілїонів долярів, з котрих жінка бідного кравця дістане 3 мілїони долярів.

Форд кандидатом на сенатора.

Дітройтський мілїонер Генри Форд кандидує на сенатора зі стейту Мішіґен. Його кандидатуру поставлено з рамени проґресивної партії. Прихильники Форда сподївають ся, що він буде вибраний до сенату Злучених Держав.

Річний дохід американських зелїзниць.

Фіскальний рік американських зелїзничих компаній скінчив ся 30. червня б. р. Замкненє рахунків виказує, що протягом одного року американські зелїзничі компанії мають 1 мілїярд, 176 мілїонів 804 тисяч і 1 (1.176.804.001) долярів чистого приходу. Так доносить урядова часопись зелїзничих компаній „Рейл Вей Ейдж Газет".

Сьвітовий рекорд пливачки.

Найбільший сьвітовий рекорд пливачки здобула собі панна Анна Кен з Ленсдавн, Па. Вона плила безпереривно 11 годин, 8 мінут і 43 секунди і протягом того часу переплила 26 миль по ріці Делавар. Кілька днів передтим панна Лїлія Дорсан переплила 17 миль протягом 6 годин і 35 мінут.

НОВИНКИ.

Ціна житєвих продуктів в Берлїні і Москві.

Московська часопись „Русское Слово" містить порівнанє підвишки ціни на житєві продукти в Берлїні і Москві. Кромі звичайної ціни, яка була перед війною, на житєві продукти наложено ще окрему підвишку. О скільки ріжнить ся берлїнська тарифа ціни від московської, показує найкрасше слїдуюче зіставленє:

	Берлін підвисшено о:	Москва підвисшено о:
житний хліб	42%	43%
пшеничний хліб	27 „	45 „
житна мука	47 „	95 „
пшенична мука	14 „	58 „
масло	114 „	123 „
цукор	27 „	57 „
кава	133 „	180 „
молоко	33 „	70 „
волове мясо	180 „	281 „
телятина	170 „	234 „
вепровина	114 „	142 „
бараболї	58 „	44 „

Лише риж, покладки і вуджена солонина є дорожші в Берлїні нїж в Москві. Але треба взяти під увагу се, що Німеччина не спроваджує ніяких продуктів з инших (невтральних) держав, як се робить Росія.

Нова пожичка Росії.

Бюро Райтера доносить до Лондону, що російське правительство задумало затягнути нову пожичку в сумі 1½ мілїярда долярів (3 мілїярди рублїв). Пожичка буде призначена виключно на воєнні цїли, а реченець сплати означений на 10 лїт.

Жовнїри дезертирують з російської армії.

Московська часопись „Русскія Вѣдомости" доносить, що великі маси жовнїрів дезертирують з російської армії. В Одесї приарештовано 5.000 жовнїрів-дезертирів. Є се сьвідоцтвом, яке невдоволенє запанувало тепер в російській армії.

Засуджені за шпиґунство.

З Бельґії доносять, що в Ґесельті (Бельґія) німецькі власти передали були воєнному судови 62 Бельґійців, котрих обвинувачують у шпиґунстві. 22 з них стали засуджені на смертну кару і вирок уже виконаний. Серед них був і бурмістр міста Наміра.

Німеччина видалює 10 тисяч Італійців.

Німецьке правительство зарядило видалити з границь держави 10.000 Італійців, яких заскочила війна в Німеччині. Їх видалить ся в найкоротшім часї. Є се головно женщини, діти і старі мущини, які не здібні до військової служби в Італії.

Боротьба гусарів з демонстрантами.

„Центральна Пресова Аґенція" дістала відомости з Німеччини про криваву розправу німецьких гусарів над учасниками противоєнної демонстрації в містї Хемніц. Як повідомляє згадана висше аґенція, соціялїсти устроїли в Хемніц дуже велику противоєнну демонстрацію, в котрій брали участь робітничі маси. Демонстранти не послухали команданта відділу гусарів, не розійшли ся і не перестали співати „інтернаціонал". Тоді відділ гусарів взяв ся за оружє. 40 демонстрантів убито, богато було ранених, 300 арештовано. Видно, що демонстранти били ся з гусарами, бо 5 гусарів також убито, а 14 ранено.

Відкритє палати фараонів.

Недавні вісти з Єгипту донесли були, що там відкрито старинну палату єгипетських фараонів. Найновійші вісти подають близші відомости про відкриті памятки: Провідник американської експедиції для розслїдженя археольоґічних памяток, др. К. Б. Фішер, доносить, що в містї Мемфіс відкопано руїни палати єгипетського фараона Мерємптага, сина Рамзеса Великого. Мерємптаг є записаний в другій книзї Мойсея яко фараон, котрий гнобив Жидів. Його палату відкрито з початком біжучого року. По руїнах пізнати, що се був великий будинок, з котрого тепер остали ся лише незначні слїди. Будинок був довгий на 180 стіп, а широкий на 100 стіп. Кімната, в якій урядував фараон, є довга на 60, а широка на 40 стіп. Про ту кімнату др. Фішер пише так: „Є се правдоподібно тасама кімната, або бодай таксамо збудована, як та, в котрій Арон і Мойсей виступили перед фараоном, жадаючи увільнення Жидів з неволї. Завдяки сьому єгипетські власти привязують до нашого відкритя велике значінє".

КОЛИ У ВАШІЙ МІСЦЕВОСТИ НЕМА ТОВАРИСТВА ЧИ БРАТСТВА, ЩО НАЛЕЖИТЬ ДО У. Н. СОЮЗА, ТО ПОСТАРАЙТЕ СЯ ТАКЕ ТОВАРИСТВО ЧИ БРАТСТВО ЗАЛОЖИТИ І ВПИСАТИ ДО У. Н. СОЮЗА.

Юрий Кміт.

ПИСЬМО.

Війт, деякі радні і инші сидять на клецах та слухають письмо зі староства, яке повагом прочитує писар. Видко, зміст припав їм недуже до вподоби, бо похнюпили голови і підсьміхають ся іронїчно. Покінчило ся читанє і настала мовчанка. Один з присутних подивив ся навкруги і немов би хотів упевнити всіх, що письмо вповні безвартісне, звернув увагу на що инше.

— Цїловий ліс стоян, а пригріло сонце, розвиля ся буча, а на полонині сніг щез, як би го окропом зіляв.

Мовчанка. По хвилї війт підвів голову і заговорив: Біда би вас побила! Пречудна річ, аби вони тото поробили, чого від нас хотят... Та бо то приїде дохтір, стане на порозі: Ти хорий? „Хорий". Ну-ну. А яка є медицина? Нияка. Приходит папір зи староства, аби солому там, де шкарлятина, з колиски спалить, зимлю ванном зилляти. Який ратунок будемо мати? Жадної помочи ни є, хиба печатку дай, що бив у с лї. Ми всї знаєме, що солому зпід умирця треба спрятати, позамітати, поробити, як било. Оби хорому ратунок дати, на то ни є никого... Я на тото такий ниназисний! Та бо хороба ни є роджена, ай з голоду, перестуди і з усякої людської бідки... Нас лишают, най ся Бог нами відат!

— В мене захоріло пятеро.

— Ой косит, косит молоді квіти...

— Зацвине і зморозит.

— В Криси вмерло дьві дівки: една сночи, тота у вісімнайцять років, друга днись рано, тота в шіснайцять.

— Богойку сьвятий!

— Вже звінував...

— Ага, вінувати, коль у него хищина і дві руки. Лісцує і з того жиє.

— Отиць нибісний мусит зменчувати парід, бо ся наплодило тілько, що тота зимлиця ни може вижавити.

— А во, ви жисте...

— Я перший до вмираня, я вже свої літа пережив. Давно ґазди мали по два ґрунти, по півтора, а днись по читвиртку. Ци мож з читвиртки жити і годовати діти? Дільба — вся біда. Ци било дівку пустити блудом? Мусівем дати затьови читвирток. Єничогом віна ни мав, ай тре било давати з ґрунту. Переділив я на пів. А Івановим дав полянку і єдну корову, бо більше я ни мав. А його отиця падовжив, ни било з дого довг віддати, тай дав тоту полянку. І в них такий гаразд! На читвиртку зимлиці двох їх. Ци приґодовав би пайя, тиля? Навіть курку ни є на чім тримати, оби соли купити за яйце. Кому Пан Біг призначив жити, хоть би й штири холєри било, то го ни загубит. Якєм ся на полонині на горячий трунок напив студеного молока, то відразу ми очи кровйов зайшли, щом сьвіта не видїв, так ня трясло, ги вітир вирхами дерев. Ци я чириз тото добре жию, що я є? Бідую, навить ріща мушу на плечох носити, би баба наклала огинь. То мій гаразд! Цигани діти ни варуют і їм нигде нич, а люди варуют і про того вмирают.

— Ой правда, ми свому всьо робили і пропало. Гирка то рокиня діти ховати! Днись тиждинь, оби ся никому ни приснило! Рано так остиг. Зазоряло і жона за матірьов за свойов загнала. Спит, спит і завше ся прохопит: Татцю люляй, татцю люляй! Тенго ми ся спати захотіло. Прохопив ся: Татцю люляй! Зак я добіг, уже по всьому...

Оповідачеви ринули сльози із віч. Поважний настрій сповив усіх. Гроза смерти ярко змальована... Її меч яскраво вилискуєть ся.... „Татцю люляй, татцю люляй" гучало в уяві зібраних і викликало траґічні настрої, траґічні напруженя... Здавало ся, що відгравала ся страшна драма родинного, батьківського горя. Спала завіса, видці стоять під першим вражінєм.

... — Ни за чим так ми ни жаль, лиш що вже ся так підгодувало... Що хто приприпас, ми робили, гобли. Клалисме зельну рубатки. Виверґло на тїлі, як би впік. Текло так ги гній. Пак, чуєте, від пятниці почорніло. Велїв шіпати тото.

— Ци ни били тото вроки? Бо й на вроки мож умерти. Як би урік, а заспит, то смерть. Іще як ся подивит у гору, то нич, а як д земли...

По зібраних пройшла хвилева призадума.

— Підеш, Федоре — відзиваєть ся війт — до тих хиж, де діти повмирали, і повелиш їм тото зробити, що в письмі стоїт.

— Піду і я з тобов, подивлю ся до глухої, може ся нендза розболїла за дітинов. Вона била на той клопіт ни прийшла, али тот Коваль пустий чоловік...

— А його жона, нехай і, ще гварила до служниці: Ни бій ся, ніт, о, яке ту ділейко... Ни будеш мати вітий, ніт.

Двох відлучило ся з гуртка, а инші повернули розмову на що инше. Пронесла ся мiцна течія вітру. Зашуміли смерєки.

— Ухили Боже від такого дня! Вітир такий бив, що чоловіка з ніг валяв.

— Так учора било на сьвіті з вітром, ги на войні. Дув страшно, востро, вшитко валяв... Так і там, як станут прати, всьо ся стелит по зимли, а кулї гучат і гучат... У Киниґрецу живі по вмерлих брили, талапали. Пак тихо, ги на морю по бурі. Гинка в такій бідці бив, ги я...

Мовчанка.

— То кипський бив заряд давати менталї нидобиткам. Аби били дали гроші, талан до житя, а з менталїв що? Поставивєм тай стоїт. Оним бодай мав даких шість грайцарий на динь. Якби ся чоловік востро ни тримав, то би ни жив... Мус давати си раду! Боже, то сьвіт розумний! За тількими водами вишпековали край Гамирику... Шпикуляції є ріжні. Єдни бє з хмар; летит, ги ястряб, зпід облаків стріляют на зимлю; другий пущат кулї, ги сукияні клубята, зпід мурів. У фестунках канони стоят ги тоти воли, що їх кормлят на мнясо. Як увидит жовнірь дащо фальчівне, пустит ту і розїбє, вигубит усїй нарід ниприятільський. Порахуй си далї, Іване, що й ринфу вода ни залие і ни затоне.

— То в Мошка тамтої нидїлї била война!

— Вже Олексу завезли до Турки до шпиталя.

— Поможе му, коль го жене бідка зи сьвіта. Лишит семеро дітий.

— Хто їм тіпир дает радиції? Коні й віз — ціле його ґаздівство й ремесло.

— Фурманив і з того всїх заходив.

— Ни тогди біда, як чоловік зубожат, ай коль ни здужав.

— Ледвінички що жиє, кровйов плює. Щось му відбили.

— Горівка біду робит.

— Під міру добре й випити.

— Ба, коль від горівки мірка згублена.

— Пяний і д Господу Богу би біг, кождого зачепит.

— Пяний намалює.

Тепер сї, що бачили подію в коршмі, стали її подрібно описувати. Зібрало ся богато людий і довго напивали. Напивала з кимось у „пиливника розпусна жона" Михайла Доротяка. „Жона все сотана. Як з того ґазди не, що на скринки грає, так з тої ґаздині не, що в коршмі гуляє". Увійшла підпита до середини. Чоловік глянув на неї і зараз помітив, що вона була на любовних сходинах; приступив „бнеже" і звідуєть ся: „Що ти тут робиш?" — „Здармувалам си нидїлю і вошем ни забила, пішла нидїлийка", заговорив хтось. Проніс ся реґіт по коршмі. Михайло не ждав на відповідь, ударив її позавуха, аж чіпець покотив ся по долівцї. За нею „обяв ся" шурин Іван Галич: „Та ти і ладиш ту забити?" „Ти адумат моїй жові? Як відвину руку, як ти дам, то ти більше стіна дась!" „А я як ти дам, то ся перекотиш від мене руками й ногами!" „Як я ся возьму до него", кричить Олекса Доротяк, стрик Михайла, „то му матерінське молоко замерзне!" „То тенгий бортник!" кричать глумливо прихильники Івана. „Тихо! Як я ся вмішаю меджи вас, то зьвізди з неба будут падати, кровавий потік буде течи!" Тепер кинули ся одні на одних. „Пішли китавйов*). Вони ся хопили, пометали ся, а отиць гварит: „Дайте їм поки, най ся потїгают". Другі зновіль верґли ся до Іванового брата Андрія. Щось теж зазле на него мали. Гойк! „Типир ми на него ся зладиме".

„Де панного тягнете? Ми ни видиме на нім нич зле. Нихто його голову ни обмикат". Наґнали ся, вигнули го до стовпа, набивали ся витягнули до сїний і там змісили на болото. Ни дали. То си всьо колотило. Ни мож било видіти, що котрий робив. Так било повно, що била єгла ни впала, повно, ціла коршма. Андрій ни мав тілько сили, що дітвак три роки, во-сьвіті ся ни знав... Він мині на другий динь так дякував: „Я так бив свої діти ни годував, як ни видру свеї матери з тамтого сьвіта. Ну, пек му, та я не міг полежати си дома... Яке ся там торочило!" Як я надсунув ся, якем чвиркнув пястуками, тогди дває протягли ся, а я вийхав того на двір. Повели го домів. Вертаю ся, а Олексу тіґают по коршмі, ги псн хабину*), а над ним ґоров руки посклинювали ся, аж кров цяпат. Єдні розтіґают, єдні дрилят, єдні імают ся заволося, хтось гойкав: „Іди ту, посьтій си!"

„Води біду від води, а біда все воду пє". Били би ся тїгали без кінця, аж ту хтось джухнув меджи нї конови зимної води і вони пирелили на боки, ги спуджені коні. Олексу збили, змісили, змолотили нинащо".

— Олекса хотів що доконат їм, а вони йому доконали.

— Великі ворони коня з ніг увалят.

— Його заскочила напасна, людська біда.

— Сам си язиком клопіт найшов. За кого свою голову закладуй... Хто лїзе сам у зимлю, такого не що ратувати, не що відкопувати, най пропадує!

— Ни має в біді бити нихто, як ни завинив! Тісняк... Чкода чоловіка...

— Олекса никей**) хлоп. Він два акталаки пива взяв си в пальцї, ги два капилюхи, і поставив на лавці. Лином свої очи забив.

— Бог дав сить і люди бурчат.

— Сут людкове від Бога, а є й нидобрі.

— Що чоловік сам ни приймат, другому ни треба чинити.

— Міцному би било добре дебудь, коби спокійний бив, али як ниспокійний, то здоровля відбирут люди...

— Діти йойкают у хижи, ги би смирть на пецу сіла...

— А зладив ся йти за води і зробило му ся жаль за дітьми тай вернув ся: Чудна то полука людського житя! Клади завизя, завертуй будівлю, подує вітир і трамя разлазит ся, розсуват ся... А ничому йде, ги би вода розстелила ся...

— Час на часу ни є...

— То на Шимка Лютовицького вилика єнадь спала. Поприсилали гроші з Гамирики. Що то по пятьдисять риньских від двіста за шість місяців...

— Кистьом би му віяло!

— Він драч великий!

— Ой і мині жиди очи давлять, що не чого в хижи бити...

— А чо ни пустили письмо до сина?

— Ой пущав я листа, али він ни був розумний на тото, оби вітцю й матери дащо післати... Ходит по Гамирицї, ги тот вітир дує... Він тілько закрутит, оби жив, а в мене шестеро дрібних дітий, двоє старих...

— Пишіт твердо, то він пришле.

— Слухайте, що я вам повім.

— Харитон вигварит приповідку.

— А так. Несла ворона воронята чириз воду та зьвідат ся: „Дітинко, ци будеш мене на старість годувати?" „Ай, мамцю, буду". Ворона верґла го в воду. Несе друге і зась зьвідат ся: „Дітинко, ци будеш ти на старість мене годувати?" „Мамцю, буду". Ворона верґла го в воду. Несе трете: „Ци будеш ти, дітинко, на старість мене годувати?" „Ой, мамойко, ба коль я буду свої діти мати". І мати перенесла того вороня, бо воно правду вигварило. Тяжко, обидимсь дітина вітця або матір доглядала, хиба би їх усї на купі диржав. Дітвак, як лихо трохи подужат, і за вітця забиват.

Днись на Гамерику беруть як на чорні воли. Передже як ся впало, а ни позваляли си. Тіпир папіруси, тіпир риф, а мука то нулька, послїні й до вина ся забирают.

— В мене той найлїпший розум має, що ся Гамириков ни заставлят.

— Усьо домове добре, купне ні, бере своє і ни знає, кілько бере.

Наблизив ся німий чоловік, брат „грубого мастника" Петра Кулика, привитав са, зьняв капелюх і пійшов далї. Дехто звернув увагу на него.

— Такого робітника мати, то гей!

— Німий обийде цілий хліб у ґаздівстві. Він даремний до смирти робітник. Слузї би дати платню.

— Що чудже? Слуга, оби ніч переспав, днь перепхав, тай буде з него, а ґаздівство уплиат.

— Слуга як ни доїст, то всім людям повіст, а як ни доробит, то ний ґазді чкодит...

— Али про тото Петро німого ни шанує, побє го. Він уже якийсь раз і в сестри ночував.

— Повинни му файно їсточки давати, а вони му мечут, ги псу. Петро ни є добрий чоловік.

— Ни знают, що мают...

— А йому їсти дай, ничого ни знай.

— Провільний час, тай тропочеме і людім гонірь знимаєме.

— А наші вітці повідали: Ухили Боже від панської кари, а людської обгвари! Розходім ся, завтра робітний динь.

Порозходили ся. Простелив ся вечірний сумерк, а в ньому поринули виведені сільські образи й сцени... Тихо, тілько Сян „брящить" по камяних порогах. Ніжне, мелянхолійне сяйво місяця сповило землю з її створінями. А десь далеко у висотах, здаєть ся, звеніла зрезиґнована мужицька фільософія: Таке то житя позаплїтане, що ни годниєме його розторочити... Головік глуп й гадат, що си сьвіта натягне, а він си вкоротит... А ту мус робити... Ой то найдущий людський біль!

Повіває сьвіжий, здоровий вітер.

*) Перевертн, на підскоки.

*) Стерво.

**) Міцний.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇН-СЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА		SUPREME OFFICERS OF THE UKRANIAN NATIONAL ASS'N

ПРЕДСІДАТЕЛЬ:
ДМИТРО КАПІТУЛА,
Box 565, McAdoo, Pa.

МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬКА:
МАРІЯ БІДИК,
2042 W. Huron St., Chicago, Ill.

МІСТОПРЕДСІДАТЕЛЬ:
ІВАН ВАВЕРЧАК,
757 State St., Perth Amboy, N. J.

СЕКРЕТАР РЕКОРДОВИЙ:
МИХАЙЛО УГОРЧАК,
Box 76, Jersey City, N. J.

СЕКРЕТАР ФІНАНСОВИЙ:
СЕМЕН ЯДЛОВСЬКИЙ,
Box 76, Jersey City, N. J.

КАСІЄР:
АЛЕКСІЙ ШАРШОНЬ,
524 Pine & Franklin Sts., Shamokin, Pa.

РЕДАКТОР „СВОБОДИ":
ОСИП СТЕТКЕВИЧ,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАВІДАТЕЛЬ „СВОБОДИ":
АНДРІЙ САВКА,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

КОНТРОЛЬНА КОМІСІЯ:
ВАСИЛЬ ЛЕВЧИК,
48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.
ЮЛІЯН ПАВЧАК,
68 North 8th St., Brooklyn, N. Y.
НИКОЛАЙ РОСОЛОВИЧ,
4357 Wayne St., Nicetown, Philadelphia, Pa.

РАДНІ:
ІВАН ГЛОВА,
521 N. Shamokin St., Shamokin, Pa.
АНДРІЙ СТЕФАНОВИЧ,
236 Park Road, Ambridge, Pa.
ВАСИЛЬ ГРИНКО,
439 N. 6th Ave., Scranton, Pa.
НИКОЛАЙ ВАВЕРЧАК,
720 Charles St., Perth Amboy, N. J.
ЙОСИФ СЕНЧИНА,
912 Starkweather Ave., Cleveland, O.
СТЕФАН МЕЛЬНИК,
50 Pulsifer St., Auburn, N. Y.

—o—

ПРОСЬВІТНА КОМІСІЯ:
о. В. СПОЛІТАКЕВИЧ, предсідатель,
635 N. River St., Wilkes Barre, Pa.
ДМИТРО АНДРЕЙКО, секретар,
Box 234, Jersey City, N. J.
ВОЛОДИМИР ЛОТОЦЬКИЙ, касієр.
1720 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

—o—

Головна Канцелярія „У. Н. Союза" находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

Ширіть „Цьвітку", українську газету для дітий! Старайте ся, щоби вона була в кождій українській хаті! Кожда українська дитина повинна читати „Цьвітку"!

Передплата виносить:
В Америці 75 цнт.
За границею $1.00.
Поодиноке число 10 цнт.

Замовленя адресувати:
UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

За половину вступного можна стати членом У. Н. Союза.

ДО ВІДОМА ВСІМ МІСЦЕВИМ УРЯДНИКАМ І ЧЛЕНАМ УКР. НАР. СОЮЗА, А ТАКОЖ ВСІМ ТИМ, КОТРІ ЩЕ ДОСИ НЕ Є ЧЛЕНАМИ У. Н. СОЮЗА.

На підставі ухвали, яку принято на річнім засіданю головного уряду Українського Народного Союза в жовтни 1915 р., отсим подаєть ся до загального відома, що Український Народний Союз приймає нових членів в місяцях: вересни, жовтни і падолисті 1916 р., почавши від 1. вересня до 30. падолиста с. р. за ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО.

Звичайно нові члени при вступі до Укр. Нар. Союза платять вступне по $2.00, а кожде нове Товариство, Братство чи Сестрицтво, котре приступає до Укр. Нар. Союза яко новий відділ, платить вступне $10.00.

На підставі висше згаданої ухвали нових членів і нові відділи в місяцях вересни, жовтни і падолисті с. р. У. Н. Союз буде приймати за половину вступного. Кождий новий член, що приступить до У. Н. Союза у висше згаданім часі, буде платити одного доляра ($1.00) вступне, за що отримає: відзнаку, грамоту, статут і платничу книжочку. Таксамо кождий новий відділ, що приступить до У. Н. Союза у висше згаданім часі, буде платити лише пять долярів ($5.00) вступного, за що отримає: чартер, печатку і книги.

Всі нові члени будуть приняті у висше згаданім часі за половину вступного чи то до старих істнуючих відділів У. Н. Союза чи до нових відділів.

Кождий місцевий секретар-организатор, котрий є з титулу свого уряду сталим місцевим організатором У. Н. Союза, буде управнений, як і попередно, до організаторської нагороди по 50 ц. за кождого новозорганізованого члена.

Через два рази від 1. січня 1915 р. У. Н. Союз приймав нових членів і нові відділи за половину вступного і крім звичайної нагороди кождий місцевий організатор, чи то урядник чи звичайний член, отримав памяткову нагороду, відзнаку чи шпильку. Сим разом голов. уряд У. Н. Союза рішив давати надзвичайну нагороду відділам У. Н. Союза, т. є кождий відділ У. Н. Союза, що приєднає відповідне число нових членів в місяцях вересни, жовтни і падолисті с. р., отримає нагороду в книжках або в портретах заслужених Українців після катальоґу, котрий кождому відділови засилаєть ся. І так:

За 75 нових членів книжок вартости $25.00.
За 50 нових членів книжок вартости $20.00.
За 30 нових членів книжок вартости $15.00.
За 20 нових членів книжок вартости $10.00.
За 15 нових членів книжок вартости $ 5.00.
За 10 нових членів три портрети вартости $2.25.
За 5 нових членів два портрети вартости $2.00.

Кождий відділ У. Н. Союза може собі вибирати догідно з катальоґу, що схоче, не перевисшаючи висше наведеної квоти.

З сего повинні користати всі відділи У. Н. Союза і приєднати як найбільше число нових членів до відділів і У. Н. Союза у висше згаданім часі. Приєднавши відповідне число нових членів, кождий відділ може собі набути дешевим коштом гарну бібліотеку, з котрої можуть користати всі члени відділу.

Імена тих всіх членів і урядників-організаторів, котрі займуть ся організованем нових членів до У. Н. Союза у висше згаданім часі, будуть вписані в „Золотій Книзі", яко щирі робітники і організатори У. Н. Союза.

В кождім Товаристві, Братстві чи Сестрицтві, яке є відділом У. Н. Союза, повинна бути гарна бібліотека, з котрої всі члени будуть користати. Тепер є нагода таку бібліотеку кождому відділови легко набути, не нарушуючи місцевої каси відділу. Нехай лише кождий член придбає одного члена у висше згаданім часі, то успіх буде певний.

Тож, Панове Місцеві Урядники і Члени та Прихильники У. Н. Союза, беріть ся до праці і старайте ся в місяцях вересни, жовтни і падолисті с. р. приєднати як найбільше число нових членів до У. Н. Союза, а також заслужити собі на добре імя в історії нашої організації.

До висше згаданих нагород кождий відділ і кождий член має повне право, коли на се заслужить, а заслужити собі легко, коли буде добра воля і охота до праці. Осінна пора є дуже відповідна для приєднуваня нових членів.

Коли би хто потребував якихнебудь інформацій, нехай напише по них на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION,
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

ЗА ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

Д. Капітула, гол. предс., М. Угорчак, гол. рек. секр.,
А. Шаршонь, гол. кас., С. Ядловський, гол. фін. секр.,
А. Савка, завідатель „Свободи".

В АЛЬТАНІ.

(Присьвячую моїм Товаришам минулих літ).

Кругом тихо, лиш сосна шепче щось таємного, а її шепіт хватає легенький вітер і несе...

Куди?

В далекі сьвіти, на чужі поля, щоб свої не пізнали ся, що дієть ся...

* * *

Літний вечір. Неділя. Цілий день ходив він наче онімілий. Кидав байдужні погляди на сей сьвіт, бо нічим не уподобав ся він йому. Глядів на сонце, але не міг упоїти ся чаром його сьвітла. Не було краси, котра могла би приманити його зір до себе; не було цьвітів, котрі упоїли би душу його. Нічого не було, що моглоб увести його десь в країну сну, забутя... Душа, одіта сумом, питає:

— Чи вічно тобі сумувати і бродити думками десь по зівялих троядах, мріяти про минуле?... Душна атмосфера гнете тебе, придавлює чувства твої і пориви. Кинь ся в обійми ночі, зазнай хоч хвилинку райського щастя...

Стрепенув ся. Йому наче снило ся, що він у сьвятини Діяни приносить себе в жертву їй... І важко заквиліло його серденько. Зітхнув тяженько. Пригадав собі, що сьогодня о девятій вечером він має визначену стрічу під широким, кріслатим ясенем... Заспівав, подумав, засумував... Оглянув ся по кімнаті — пусто, марно...

* * *

Ходив до школи, учив ся, радів. — „Колись буде розрада для старих батьків..."

Розрада... Страшні, нуждені відносини домашні не дозволили йому покінчити розпочате діло. Забрали його домів і він, огірчений положенем, ніяк не міг перенести утрати красших надій. Був живий, рухливий, веселий, та коли така катастрофа спала на молодечу головку, задумав полишити всьо: батька, матір, стару рідну стріху, навіть і те, що з цілою пристрастю любив — всьо задумав лишити, а їхати в чужину, забути важке лихо...

Коли останні дні його побуту на родині зближали ся все близше і близше, він чимраз більше ставав меланхолійним. Сьвіже хлопяче обличе наріло, очи меркли, серце вянуло. Здавало ся, що се для нього сьвіт кінчить ся, що сонце вже більше сьвітити не буде...

* * *

На дворі вже пізний вечір. Літний, теплий вечір, коли вся природа повною грудию віддихає. Микола пійшов на місце, де мав стрінути ся з Ганною. На дворі тихо. Всьо спить сном духів мітольоґічного аду... Всьо, опутане важким трудом, мозольною працею, лягло відпочивати. Лиш під кріслатим ясенем чути легенький шелест. Здавало ся, що вітер зісохле листє роздуває. За подувом вітру і я подав ся. Легенько підходжу, дивлю ся — сидять біля себе. Микола і Ганна... Сидять, щось шепчуть, відтак тихенько засьміють ся, то знова утихнуть. — засумують...

Чого? Чи і тепер не чують ся ще щасливими? Тепер, коли дерева закривають їх своїми вітями; коли на дворі тишина царить... Чи ще й тепер журба палить серце?...

Тишина. Найлекший подув вітру чуєш. Така тишина, яка присипляє людську душу в земнім гробі. Тишина, де чуєш, як грудь филює, як тьохкає серце...

Тихо. Здасть ся, що житє кругом завмерло. Аж наразі вривають ся слова:

— Памятай, Миколо!

— Не забуду, Ганно!

* * *

Наспів день шіснайцятого грудня. Сумний, понурий день. Кругом сніги, а й буря свище, завиває, неначе хотіла би сказати комусь глибоку тайну. Поганий день, сумний. А ще сумнійший він для Миколи. Останний се день його житя між рідними, а початок довгої й важкої вандрівки в житю...

Година трета пополудня. На зелізничім двірци товпа людий. Ждуть на когось. А там в куті стоїть Ганна біля Миколи і ридаючи говорить: „Зважай на мене! Не забудь за мене!"...

До ждальні влітає свист машини. Поїзд станув. Прийшла остання хвилина їх розмови. Зворушено глянули одно на друге і... „Прощай, Ганно! Прощай... не ридай, не тужи, я поверну, поверну"...

— Не їдь! Остань зі мною! Що я вдію сама?...

— Прощай! — і розлучились...

— Памятай, Миколо, що нас звязала судьба в альтані...

Микола сів і зелізниця рушила.

— Судьба нас злучила в альтані! — ще раз заридала Ганна, але Микола вже не чув тих слів...

Не чув. Поїхав сьвітами...

Марко Скритий.

ДОКТОР КАРЛО ГРАФ

СЛАВНИЙ ЛІКАР ЗІ ЛЬВОВА, ГАЛИЧИНА

від 25 літ СПЕЦІЯЛІСТА в Ню Йорку від недуг СЕКРЕТНИХ і СИФІЛІСА у мущин і женщин. ДР. ГРАФ має СПЕЦІЯЛЬНІ МЕДИЦИНИ З ЕВРОПИ до ЗАПУСКАНЯ від ШКІРУ і ҐВАРАНТУЄ СКОРЕ вилічене.

ДР. ГРАФ має також X-RAYS машини. — ПОРАДА БЕЗПЛАТНО.

Години офісові: щодня від 12. в пол. до 7. вечер, з виїмком недїль.

Dr. C. GRAF, 411 West End Avenue, cor. 80th St., NEW YORK, N. Y.

Як їхати до мене: Субвейом (льокал) до стації 79-ої улиці, або елевейтром 6-ої або 9-ої евені до стації 81-ої улиці, або каром Бродвей і Амстердам евеню до 79-ої улиці. 111—

РУСЬКИЙ І ПОЛЬСЬКИЙ АДВОКАТ І НОТАР

з довголітною практикою переправаджує всілякі справи цивільні та карні з найліпшими вислїдами.

JOSEPH HELLER, 132 Nassau St., Room 516, New York, N. Y.

Години урядові: від 9-ої рано до 6-ої вечер. Адреса:

Для убогих порада безплатна в своїм мешканю від 168 East 89th St., близько 3-ої евені, L стація від 7-ої до 10-ої вечер. 58—

Перед ужитєм

ВЕСНЯНКИ І ПЛЯМИ НА ЛИЦИ

По ужитю

прищі, лишаї і всякі иньші нечистости шкіри зникають зовсїм і під ґаранцією нікіли не вертають по кількаразовім ужитю нашого славного „КРЕМУ КРАСОТИ". Ціна слоїка з пересилкою і вказівками ужитя $2.00. Листи і гроші висилати на адресу:

THE ALPHA MANUFACTURING CO., Dept. A-6, 196 East Fourth St., New York, N. Y.

500 ДЕШЕВИХ ФАРМ НА ПРОДАЖ

в стейтах ОГАЙО, ПЕНСИЛЬВЕНІЯ, МІШІҐЕН І ТЕНЕСІ.

ПОСЕРЕД ВЕЛИКИХ МІСТ ЯК КЛІВЛЕНД, ІРІ, ЙОНҐСТАВН І ПІТСБУРҐ. ЗЕМЛЯ НЕЧИЩЕНА ВІД 4 ДОЛЯРИ ЗА АКЕР І ВИСШЕ: ДО 10 ЛІТ СПЛАТИ.

Кошта подорожи купуючим звертаємо. — Пишіть по новий каталоґ до: 10в-21

R. T. HURDLE LAND COMPANY, 3349 E. 55th Street, CLEVELAND, O.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР С. М. КАУФМАН

СПЕЦІЯЛІСТ ВСІХ СЕКРЕТНИХ (ПОЛОВИХ) НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН

урядує від 9-ої год. рано до 9-ої вечером.

Прi лїченю уживає електричних машин X-RAY. 79-

Dr. C. M. KAUFMAN, 111 7th Street, New York, N. Y.

ЧИ ВИ ВИКИДАЄТЕ СВОЇ ГРОШІ

лише на пробу, а не на дійсну Вашу користь? С много всяких річий невипробованих, але коли Ви хочете таке средство, що має дійсну вартість і многолітні признаня, то уживайте лише DERMAFUGA, яке запобігає випаданю волося, усуває свербленє, порхлі і змиває перхоть волося. Як заведе — гроші звертаєсь. Пішліть 10 цнт. за пробу і книжочку у Вашій мові. Пишіть ще нині а не полишайте се. Адреса: 12-24

ABGIT SPECIALTIES, Dep. 55, Box 37, Philadelphia, Pa.

КОРИСТНА РАДА.

Щоби добре жити в Америці, необхідно треба знати англійський язик. Знаючому англійський язик дорога отверта на цілім світі. Много з нас Українців говорить: „А, наколи я знав говорити по-англійськи, то не жив би так як живу тепер".

Хтож само винен? Винен сам собі. Длячого не зачнете учити ся? В Ню Йорку є школа, котра помогла вашому горю і вивчить вас говорити, читати і писати по-англійськи в коротким часі. До тої школи ходити не треба, лекції посилаємо через почту. Ціна цілого курса в 30 лекціях лише $5.00. Дехто скаже, що так вчучити ся не можна та ся не научить ся, бо ті ученики що скінчили ту школу самі свідчать о тім, яку велику користь вони отримали, скінчивши ту школу. Радимо вступити до тої школи. 14-18

Напишіть лист і залучіть 10 цнт. срібла в школа пришле вам пробну лекцію і пробне писанє. Адрес школи:

AMERICAN PREPARATORY SCHOOL, 525 W. 47th Street, New York City.

ЩО МАТЕРИ ПОВИННІ СТЕРЕЧИ.

Не дозвольте Вашій дитині бавитись серед пороху, при стеках хідників а головне зважайте на те, щоби дитина не бавилась при смітниках.

Коли у Вашої дитини є воміти, надмірно тяжкий віддих, запір, корчі жолудка, безсонність або коли дитина має зубкованє, не забудьте уживати лік „Kopp's Baby's Friend", який вратував житє міліонам дітий в протягу послідних 40 років.

„Kopp's Baby's Friend" продаєсь в 25 і 50 цнт. фляшках в кождій аптиці.

Коли не можете дістати в сусідстві, вишліть паперовий доляр прямо до фабрикантів а вони вишлють Вам дві 50-центові фляшки відворотною почтою.

KOPP'S BABY'S FRIEND COMPANY, York, Penna.

E. Robert Kopp

Правдивий зворіб лиш з таким підписом.

ДО ХОРИХ РУСИНІВ ПО ВСІХ ЗАНУТИНАХ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ!

Др. Б. ГОГЕНБЕРГ,

славний спеціяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

ЛІЧИТЬ З НАЙЛІПШИМ І НАЙПЕВНІЙШИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, ВСЯКІ НЕДОМАГАНЯ ЖОЛУДКОВІ, НЕДУГУ УТРОБИ, НИРОК, ДРУҐЛЕВІ ЖИЛ, ГЕМОРОЇДИ, СТРУКТУРУ АБО ЗВУЖЕНЄ МОЧЕВОГО КАНАЛУ, НЕДУГИ ВЕНЕРИЧНІ, ЯК РІВНОЖ ВСІЛЯКІ НАСЛІДКИ ТАЙНИХ НЕДУГ, НЕДУГИ СКІРНІ, РІЖНІ ЗАТРОСНЯ КРОВИ І Т. Д. 40—

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуканю при помочи спеціялиста з Відня.

Если би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть поч. марку.

Dr. B. HOHENBERG, 304 2nd Ave., (між 17 а 18 ул.) New York City.

Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

Портрет Івана Франка

Щоби прийти в поміч тим товариствам, братствам і організаціям, які хочуть святкувати память Івана Франка концертами чи вечерками, видала „Свобода" портрет Івана Франка. Портрет друкований на гарнім папері, величини 14x19 цалів, отже надаєть ся зовсїм до прикраси концертової сали. Кромі того, в кождій українській хаті. Пожаданим було би, щоби кожда українська родина завісила в своїй хаті портрет Франка, побіч портрету Шевченка, Хмельницкого й инших визначних Українців.

Ціна портрету Франка дуже низка, бо виносить

лише 25 центів

і то вже з почтовою пересилкою.

Замовлення висилайте на адресу:

„SVOBODA",

83 Grand St., Jersey City, N. J.

150 ДОЛЯРІВ ДОЛЯРІВ 150

ЦІЛИЙ АКЕР ЗЕМЛІ.

ЧИСТА І ПЛОДОВИТА ЗЕМЛЯ, ПРИ ВЕЛИКІМ ФАБРИЧНІМ МІСТІ, NEW BRUNSWICK, N. J. ЛИШЕ 50 МИНУТ ЇЗДИ З НЮ ЙОРКУ. УСЛОВІЯ КУПНА $10.00 ЗАДАТКУ А РЕШТА ПО $5.00 МІСЯЧНО. ПРИЙДІТЬ АБО ПИШІТЬ ПО БЛИЗШІ ІНФОРМАЦІЇ ДО: 106с24

Metuchen Realty Co., 206 Broadway New York, N. Y.

Друкарня „Свободи"

виконує СТАРАННО, ДЕШЕВО І НА ЧАС ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ, як:

ТИКЕТИ, ПРОГРАМИ НА ПРЕДСТАВЛЕНЯ, БАЛІ І КОНЦЕРТИ.

НАГОЛОВКИ ДО ЛИСТІВ, КОВЕРТИ, ФОРМУЛЯРІ, КАРТИ КУПЕЦЬКІ І ВІЗИТОВІ.

КНИЖОЧКИ КОЛЄКТОРСЬКІ ДЛЯ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ.

СТАТУТИ, БРОШУРИ І БІЛЬШІ КНИЖКИ.

Вп. Урядники Відділів У. Н. Союза повинні звертатись зі всякими друками до друкарні „Свобода".

Замовлення і гроші посилати до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

КОЖДИЙ ЧЛЕН У. НАР. СОЮЗА АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ"

наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотїли би „Свободу" читати, отримає ДАРОМ ГАРНУ КНИЖОЧКУ

Присилайте адреси до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВАЖНЕ ОГОЛОШЕНЄ. ВАЖНЕ ОГОЛОШЕНЄ.

PROF. DOCTOR SLOAN

спровадив до Пітсбурґа всі свої лічничі машини і апарати для лїченя недужих мущин і женщин, і тут, буде продовжати лїчене тою самою методою, яку уживають з великим успіхом в першорядних клініках Европи, а помимо сего не буде жадати платні за оглядини і порадн.

БЕЗПЛАТНІ X-RAY РОЗСЛІДЖЕНЯ НЕДУГИ віддаєсь кождому недужому. Доктор Слон говорить, що кождий, хто надієсь вилїченя, мусить вперед піддатись докладним оглядинам. Воно є так конечне для вислїдженя дійсної недуги, як і те, в який спосіб її належить лічити. Се причина вказує, чому Ви повинні прийти і піддати ся безплатним оглядинам д-ра Слона і висхати його поради. Він розслідить Вашу мічи, кров і жолудок, ужиаючи до сего сильних X-Ray машин електричних. Опісля коли Ви схочете піддатись лїченю, а Ваша недуга окаже ся вилічимою, тоді лікар скаже Вам як довго потреба лїченя і подасть Вам ціну. 110в117

Д-РА СЛОНА ОФІС Є ОДНИМ З НАЙЛІПШИХ.

Тут побачите чудові машини, які ще дають найліпші вислїди, головно тоді, коли другі методи недописали. Подивіть будете ці машини і апарати і оцініте їх користи.

ЙОГО ВЕЛИКА РЕПУТАЦІЯ І УСПІХИ.

є наслідком його медичної методи, яку він застосовує при „кождім случаю. Нічого не занедбає він для недужих з найліпшим успіхом і лічить кождого з особна і заводіяє приватну опіку.

$1000⁰⁰ — X-Ray УЖИТО НА ДОСЛІДИ НЕДУГ І ЛЇЧЕНЄ.

ЧИ МАЄТЕ недомаганя жолудка? Катар? Бронхітіс? Біль нирок або міхура? Ревматизм? Болї утроби, запір, болї голови, нечисту кров, свербячку і виквди шкірні? Параліж, кольки, звихненє, ослабленє, нервовість або безсильність? Пропуклину? Слабі легки? Недомаганє серцеве? Кашель? Секретні недуги мущин або женщин?

ТЕПЕР МАЄТЕ НАГОДУ порадитись у славного спеціяліста і піддатись оглядинам при застосованю машини X-Ray зовсїм безплатно. Ніколи передтим не було такої нагоди у сім місті для недужих мущин і женщин. Ми радимо Вам злоосистись сейчас.

ГОДИНИ ОФІСОВІ:	ПРОФ. ДОКТОР СЛОН	Напротив почти
Щодня від 9-ої рано до 8-ої вечер. В неділі від 9.30 до 1-ої.	ствао мешкаве від ч. 303 SMITHFIELD ST.	Pittsburgh, Pa.

Др. І. Спіллінґер

Dr. J. SPILLINGER, 153 E. 18th St., New York, N. Y. при стації елевейтра 3-ої евені і субвею.

Порада і Оглядини ДАРОМ.

Застарілі хороби можна вилічити без ужитя затроюючих лікарств при помочи електрики. Рівном в богато случаях, що давнійше вимагали операції, можна вилічити се в много лучше тим самим способом, без ужитя ножа. —18

Маю також машину, за помочию котрої можу бачити нутро людського тіла і віднайти причини хороби, а другою машиною можу впровадити струю електричну до тіла і убити заразливі бактерії, які є причиною всіх недомагань. Та метода лічення є не тільки нешкідливою але і приємною для пацієнта.

Години офісові: від 9. рано до 12. пол., в второк і пятницю від 9. рано до 7 вечер, в неділю від 9-ої 11-рано.

ELIAS ROSENTHAL

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ В АМЕРИЦІ.

Практикує понад 25 літ в тутешних судах і є добре всім знаний.

302 Broadway, New York, N. Y. 13th floor —12—

ОДИНОКА ХРИСТИЯНСЬКА ШКОЛА ШОФЕРСТВА.

КУРС $10 КУРС $10

Пощо платити більше? Чому маєте бути невільниками в шапах, коли можете стати своїм босом і заробляти по $25 тижнево і висше. Наша школа має найлїпше і найбільше заосмотрене в сім обсягу в Америці. Се є одинока школа, в якій учать шоферства і реперованя на всяких новомодних автомобілях, як Chalmer's, Buick, Cadillac, „Hudson Super Six", 1916-1917 моделї. Вчимо в українській мові. Також старамось о посади. Харч і мешканє для позамісцевих дешево. Ґарантуємо студентам дипльоми і стейтовий лайсенс. Оглядніть нашу школу і самі оцініть. Памятайте: Свій до свого! Уважайте на нашу адресу:

ARENA AUTO SCHOOL, 210 W. 50th St. (Близько Бродвею) NEW YORK, N. Y.

Безплатні інструкції механізму для шоферських студентів — се доказ користи, які дає наша школа. Незабудьте зайти вперед до нас. 86-

DR. BUKKI'S MEDICAL INSTITUTE

407 East 58th Street, NEW YORK, N. Y. Межи 1st Ave. і Ave. A.

СТАРОКРАЄВИЙ ХРИСТИЯНСЬКИЙ ЛІКАР

Лічить успішно всі жолудкові недуги; легких, нирок і всї другі внутрішні недуги. Лічить падачку і секретні недуги мущин і женщин. Щепленє проти сифілісу і ріжні инні операції. З великим успіхом лічить ревматизм, рани на ногах, лишаї, всі скірні виквди, як також дитячі недуги. Лікар говорить по українськи і сам вироблює ліки.

Офіс отворений від 9. рано до 8. вечером, як також в неділі і святах. Хто не може прийти нехай пише до нас. 79—

ЗДОРОВЛЄ — СЕ БОГАЦТВО.

Коли потребуєте доброго спеціяліста недуг мужеських і жолудка навідайтесь до мене, я вилїчу найбільше застарілі недуги

Profesor DR. ALTMAN,

314 E. 15th St., New York, N. Y.

Години: від 1—3 і від 6—9 (в неділі замкнено). 9-21

$15 ЛЕКЦІЇ ЇЗДИ АВТОМОБІЛЕМ $15

NEW-YORK AUTO SCHOOL

Чому маєте ходити без праці або мало заробляти, коли можете мати легке і добре платне занятє, все на свіжім воздусі.

Ми вивчимо Вас на шофера і автомобілевого механіка протягом 3 тижнів в день або вечерами і постараємось для Вас по укінченю курсу о добру роботу. Наша школа є першою і найліпшою в тім краю, в якій учимо після найновійшої методи в ніж як другі. Властитель сеї школи є інспектором автомобілів, і тому він знає ліпше вчити як другі.

Прийдіть до нас ще нині, розмовитись у своїй мові; офіс отворений до 9-ої вечер. Лайсенс ґарантуємо. 41—

Маємо дешеві мешкання для учеників з провінції.

NEW YORK AUTO SCHOOL, 302 E. 14th St., близька 2-ої Ave., New York City

Женщина-адвокат,

Обзнакомлена з відносинами еміграентів в Америці.

Веде справи в цивільних і висших судах з найліпшим вислідом.

Безплатні поради незамонним удіає від 5-ої до 6-ої веч. 06в18

R. F. JANDER, 132 Nassau Street, NEW YORK, N. Y. Room 801. Tel. Beekman 4654

SANTAL CAPSULES MIDY

МОЧОВІ ВІДХОДИ

регулює в 24 ГОДИНАХ

Кожда гална має напись з MIDY. Уникайте підробів.

НОСОВІ, ГОРЛЯНІ І УШНІ НЕДУГИ

Dr. SALERNOV, 232 Second Ave., коло 14 ул. NEW YORK N. Y.

СПЕЦІЯЛІСТ.

ГОДИНИ: В понедїлки, середи, пятниці і суботи від 11-ої до 1-ої і від 4-ої до 7-ої веч. — У вівторки і четверги від 11-ої до 1ої в пол. і від 4-ої до 7-ої веч. В неділі від 11-ої до 1-ої в пол. 10вс18 (Телефон) Stuyvesant 2910

НОВІСТЬ! СЕ ДЛЯ ВАС ЗНАМЕНИТА МАШИНКА ДО ПИСАНЯ - - -

Протягом кількох минут напишете самі собі лист гарно і правильно.

Киньте пером об землю, викиньте каламар чорнило, пощо тратите час і мучитись при писаню пером. Се машинка має усі друкарські знаки, малі і великі букви, числа, виразні і гарний друк. Кождий без труду може на ній писати без науки і найде правдиву приємність. Машинки є з слідуючих цінах:

№ 12 $5.75; № 15 $7.50; № 18 $10.50. Гроші вперед не жадаємо; напишіть лише число машинки і залучіть 25 цнт. задатку сріблом або марками. Решту доплатите при доручено Вам машинки. Ми вишлем машинки за низьку ціну. Пишіть сейчас на адресу: 16с21

Ruthenian Typewriter Co., 670 N. Carpenter St., CHICAGO, Ill.

Dr. JULIUS MARTINSON

ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ЛІКАР,

УКІНЧИВШИЙ НАУКИ В УНІВЕРС. РОСІЇ І НІМЕЧЧИНИ. СПЕЦІЯЛІСТ НЕДУГ МУЖЕСЬКИХ І ЖІНОЧИХ.

Лічить успішно всякі недуги мущин і женщин, має звичаю кількіх до фамілії Українців і радо уділяє всякі поради устно і на листові запити. Години офісові: від 8-10 рано, від 12.30-1.30 в пол. і від 6-8 вечер. В неділі: від 8-10 рано і від 1-2 попол.

295 E. 10th St., NEW YORK, N. Y. Близько другий ряд Ave. A.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НАРОДНА ДРАМА ЗІ СПІВАМИ В V. ДІЯХ

ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ

СЯ КНИЖКА НАДАЄ СЯ ВПОВНІ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ. ДО ВІДОГРАНЯ ПОТРІБНО ВСЕГО 8 ЖЕНЩИН І 7 МУЩИН. — ЦІНА ЗА ПРИМ. 30 ЦНТ., ЗА 15 ПРИМІРНИКІВ $3.35.

Замовлення і гроші посилайте до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЗАГАЛЬНО ЗВІСНИЙ ЧЕРЕЗ 35 ЛІТ ДОКТОР МУЛІН, СПЕЦІЯЛІСТ МУЖЕСЬКИХ НЕДУГ,

Без згляду на рід недуги — у мене найдете щиру поміч. Розкажіть лише її перебіг. Вилічу Вас — як Ваша недуга окажесь вилічимою. Цїни низькі — а успішне лїченє ґарантує мій довголітна практика. Поради безплатні. Години урядові: 9 до 8. В неділі: 10 до 3. 10в-20

DOCTOR MULLIN, 409 Fourth Ave., Pittsburgh, Pa. Офіс напроти почти.

ДАРОМ!!!

Зовсім даром вишлемо кождому 5 переписних карток з видами і каталог всяких новостий та цікавих річий, хто пришле кілька марок на пересилку. 11вг22

Адрес:

Atlas Supply Co., Dept. S, 1858 Armitage Avenue, Chicago, Ill.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ ДУЖЕ ВЕСЕЛА ОПЕРЕТА В 3-ОХ ДІЯХ

ОХ! НЕ ЛЮБИ ДВОХ!

написав Антон. Ів. Нагорянський.

Ся книжка надає ся вповні для аматорських театральних вистав. До відограня потрібно всего 4 женщини і 8 мущин. — Ціна за прим. 25 цнт., за 12 примірників $2.25.

Замовлення і гроші посилайте до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?

А може Ваші знакомі потребують? Ми вишлемо Вам даром.

Пишіть на адресу:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВЕСЕЛЕ ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ!

„ВЕСЕЛІ ВІРШІ СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО"

Про Мужиків, Козаків, Попів, Ксьондзів, Ляхів, Москалів, Жидів і Циганів.

Книжочка обнимає 209 віршів на 282 сторонах друку.

ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 55 ЦЕНТІВ.

Замовлення і гроші посилайте до:

„SVOBODA"

83 Grand St., Jersey City, N. J.

ОДИНОКА АВТОМОБІЛЕВА ШКОЛА,

ІСТНУЮЧА ВІД 1905 Р., ДЕ УДІЛЯЮТЬ ІНСТРУКЦІЯ У ВАШІЙ РІДНІЙ МОВІ.

Наша довголітна репутація і велике число удачних листів від наших учеників, дає нам право сказати, що наша школа є одиноков, з якої Ви будете вповні вдоволені. Ми вчимо після найновійшої методи їздити автомобілями всяких моделів, як також вчимо направляти усї части механізму машини. Маємо свій власний ґараж при школі, де можете розібрати ріжних лікарств і ... Звертать ся особисто і уменіть ся про правдивість наших слів. Наш інструктор має цертифікат зі свого механічного образованя, затвердженим властю. — ПОВНИЙ КУРС $15.00. Час науки не ограничений. Нашим студентам даємо посади і рекомендійні листи.

INTERNATIONAL SCHOOL OF AUTOMOBILES, 147 EAST 40th STREET, Dept. 52, NEW YORK CITY

ХОРІ УКРАЇНЦІ!

Чи не стратили Ви терпеливости, завдяки вашій недузі.

З дня на день з року на рік занимаюсь лїченєм хорих Українців. Представте собі скільки хорих я уже вилічив та скільки хорим я упрвамим житє. Коли Вам житє надійо задля пробуваня ріжних лікарств і коли відчуваєте, що Ваш стан здоровля стало погіршуєсь, старайтесь сейчас звернутись до

Dr. LEONARD LANDES

Він Вам цілковито даром порадить, що Вам робити, він Ваше житє охоронить і поможить Вам в вашій недузі. Він уже через 20 літ з добрим успіхом всі недуги, як: ослабленє, нетросіс крови, недуги жолудка, серця легких і т. д. 115-27

Недуги полові і нервові лічу за помочию електричних апаратів і „З-дуків" через які перегладаю Ваші нутреності. Не коштує Вас ніщо подивити ті апарати, длятого, що вони дуже дорогі. Розслідку також мої зовсїм. Не відкладайте на завтра а сейчас прийдіть до мене.

Dr. Landes, 140 East 22nd Street (межи Lexington & 3rd Ave.), New York.

Години приняття: від 10. рано до 8. вечер. В неділі від 10. рано до 1. пополудн.

УКРАЇНЦІ КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ!

Отсей найкрасший і найлїпший персоровений ГРАМОФОН роботи, гарної різьби і найтаншин машини, які досі були продавані. Отсей гамофон купиця з продавана другими фірмами по $27.00, а ми продаєм лише по $17.50. Будете дуже вдоволені з отсеї ціни і наших машин. Ми тратите часу і вертайте нам з небе та з вашої машини. Тому так, зголошуйтеся сейчас по отсе незвичайно дешеве відчиненє. При замовленю надішліть лише $3.00, а решту заплатите при одержаню отсеї прегарної машини. СВІЙ ДО СВОГО! Адресуйте так: 15-18

THE UKRAINIAN HOME, 1437 W. Erie Street, CHICAGO, ILL.

МИ НЕ ЛІЧИМО НЕВИЛІЧИМИХ НЕДУГ,

ЗАПЛАТИТЕ ЯК БУДЕТЕ ВИЛІЧЕНІ.

Уживаємо найлучшої системи в цілім вилічєня хронічних недуг.

Наша метода лїченя правильна, безболю. Маємо надію, що вас вилїчимо.

Довголітній досвід і практика дають мені право твердити, що моя метода лік раз відповідна в цілім вилічено недуг: голови, серця, горла, легких, груди, жолудка, печінки, поло-ових органів, нервів, катару жолудка, ревматизма, зараженя крови, скірних недуг і т. д. 13-25

Я НЕ ВІРЮ В ЛІЧЕНЄ ПОЧТОЮ, ТОМУ НЕ ПИШІТЬ ДО МЕНЕ, БО НАВІТЬ НЕ БУДУ ВІДПИСУВАТИ.

Коли мешкаєте недалеко Ню Йорку, прийдіть до мого офісу, а я особисто вас оглядну і скажу вам, що вам бракує. Не ждіть а користайте з нагоди нині.

Dr. FLIPPEN Succ. to Dr. BYRNE, 208 W. 42ND ST., NEW YORK, N. Y. (около 7-ої Евені)